

Всеукраїнська загально-політична і літературно-художня газета

КРИМСЬКА СВІТЛЯЦЯ

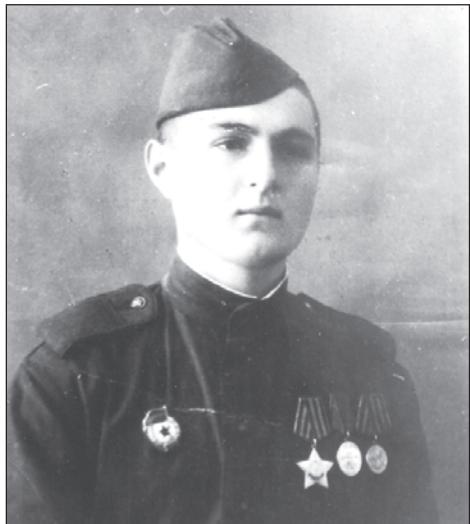
<http://svitlytsia.crimea.ua>

№ 19 (1748)

П'ятниця, 10 травня 2013 р.

Видавець з 31 грудня 1992 р.

Ціна договірна

СОЛДАТИ ПЕРЕМОГИ

ЩОБ ЦВІЛИ КОНВАЛІЙ...

Шостого листопада 1943 року Київ було визволено від фашистських військ. Тоді подібні події пов'язувалися зі свята, народ мусив звеличувати свою Батьківщину, підносячи їй до «червоних дат» все нові й нові дарунки. Так було й цього разу. І нікого не хвилювало, що вартість такого дарунку — сотні тисяч молодих життів солдат, здебільшого мобілізованих польовими військоматами з уже визволених областей. Більшість з них були українцями. В одному зі своїх інтер'ю маршал Жуков нібито сказав: «А чо этих хохлов жалеть? Они же изменники Родины!».

Наше село Борова знаходитьться поряд з

Києвом. Після його визволення було наказано всім чоловікам з'явитися в польові військомати. Серед них був і я. Прибулих розділили на дві групи: 1926-го року народження і старші. Старших негайно кинули на передову, де майже всі вони загинули на ріці Тетерів біля Коростишева. А нас, 17-річних, «батько» Сталін «пожалів». Наприкінці листопада на станції Жуляни нас посадили в вагони і повезли на Схід. Приїхали в Харків на Холодну Гору.

Я перебував у складі 53-го запасного стрілецького полку, який разом з військовою частиною незабаром опинився за колючим дротом. Це на початку війни нам обіцяли, що ворога ми будемо бити тільки на його території. А насправді ж нас залишили на поталу німцям, та ще й звинуватили потім, нібито ми цього бажали! В полку нас вважали ненадійними, за нами велось особливе спостереження, на 10-12 солдатів припадав один КДБіст. А ще над нами відверті знуцялися, і цьому сприяла люта зима 1943-1944 років. Казarma не опалювалася, все, що було мокрим, ми сушили теплом власного тіла.

Особливо запам'яталися старшина Четвериков та командир роти Хомрач — вони були справжніми катами. Годували нас так: на добу буханка хліба на десятьох солдатів, що дорівнює пайку у блокадному Ленінграді. Люди втрачали останні сили, а КДБіст Хомрач ганяв нас у своє задоволення на морозі, аж поки ми не падали і не могли підвістися. У солдатів почалися психічні розлади та первові хвороби, мені перекосило обличчя.

Як зараз чую команду Четверикова, що лунала щодня: «Ну, виходи, дистрофики, стройтесь!» Далі він вживав щодо нас ще й такі слова, як пронос, бловання, тішачись жалюгідним станом ще недавно здорових хлопців.

Юрій Іванович Зінченко

Мінометник Юрій Зінченко

ЧЕРЕЗ СМЕРТЬ — У БЕЗСМЕРТЯ

Крим, Таврія — край з тисячолітньою історією, в усі віки рясніше окроплений кров'ю своїх оборонців. Земля, яка й досі рясніє слідами найkrивавіших битв в історії людства. Назви селищ Опасне, Партизани, Бойове у Криму говорять самі за себе. А назва села Етильген, що на півдні Керчі, з кримськотатарської так і перекладається — Край героїв. Після визволення півострова у 1945 році село перейменували

на Геройське. Тут, поблизу Маяка, а також в Аджимушкайських каменоломнях, на оборонних лініях кримського фронту не зупиняється робота пошукових загонів. Світ дізнається нові імена герів. Серед них — нещодавно увічнене ім'я нащадка терських козаків зі станиці Наурської, розвідника, сержанта Сальникова Миколи Макаровича.

...На території меморіального комплексу «Аджимушкайські каменоломні» Керченського історико-культурного заповідника зібралися синеволі та молоді. Говорили про

перепоховання останків М. М. Сальникова і ще 37 невідомих бійців Радянської Армії, загиблих в 1942-1944 роках, про пам'ять і подвиг. Лунав військовий салют. Але хіба все можна висловити словами, коли в душі такий незвичайний стан, який завжди наповнює присутніх у цьому місці, а емоції ліяються через край...

(Закінчення на 3-й стор.)

КРИМСЬКА СВІТЛИЦЯ

ЗАСНОВНИКИ:
Міністерство культури і туризму України,
Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка,
трудовий колектив підприємства «Об'єднана редакція газети «Кримська світлиця»

За вагомий внесок у справу українського національного відродження, розбудову та зміцнення Української держави редакція газети "Кримська світлиця" нагороджена медаллю Всеукраїнського товариства "Просвіта" "БУДІВНИЧИЙ УКРАЇНИ"

Головний редактор
Віктор КАЧУЛА

Газета зареєстрована
Міністерством юстиції
України
Реєстраційне свідоцтво
КВ № 12042-913ПР
від 30.11.2006 р.
Індекс: 90269

Редакція не завжди поділяє думки авторів публікацій, відповідальність за достовірність фактів несуть автори.

Рукописи не рецензуються і не повертаються. Листування з читачами - на сторінках газети.

Матеріали для друку приймаються в електронному вигляді. Редакція залишає за собою право скорочувати публікації і редагувати мову.

ТЕЛЕФОНИ:
головного редактора -
(067) 650-14-22
(050) 957-84-40

АДРЕСА РЕДАКЦІЙ:
95006, м. Сімферополь,
вул. Гагаріна, 5,
2-й пов.,
к. 13 - 14
e-mail: kr_svit@meta.ua
http://svitlytsia.crimea.ua

Друкарня: ТОВ «ВПК «Експрес-Поліграф»
вул. Фрунзе, 47-б
м. Київ, 04080
Тираж — 2000

ВИДАВЕЦЬ -
ДП «Національне
газетно-журнальне
видавництво»
Генеральний директор
Олеся БІЛАШ
03040, м. Київ,
вул. Васильківська, 1,
тел./факс
(044) 498-23-65
Р/р 37128003000584
в УДКСУ у м. Київ
МФО 820019
код ЄДРПОУ 16482679
E-mail:
vidavnictvo@gmail.com

ПІДПИСАНО ПЕРШИЙ З ІНОЗЕМНОЮ ДЕРЖАВОЮ ПЛАН ВІДЗНАЧЕННЯ 200-РІЧЧЯ ШЕВЧЕНКА

3-29 квітня по 1 травня в Києві проходили Дні культури Республіки Казахстан. Міністри культури України Леонід Новохатько та Казахстану Кул-Мухаммед Мухтар Абрагули підписали план спільного українсько-казахстанського відзначення 200-річчя від дня народження Т. Г. Шевченка в рамках проведення Днів культури України в Казахстані у 2014 році.

«Сьогодні дано старт організації вшанування пам'яті Великого Кобзаря у зарубіжних країнах. Світове значення творчості Шевченка вражає. Його вірші і картини надихають, дивують, зачаровують, і не важливо, який у тебе колір шкіри, національність, наскільки далеко живеш від України і скільки знаєш про її історію», — підкреслив Леонід Новохатько.

Він зазначив, підписанням документом також передбачається в рамках спільного святкування 200-річчя з дня народження Т. Г. Шевченка проведення Днів українського кіно в кінотеатрах міст Астана і Алмати з демонстрацією документальних і художніх фільмів про життя і діяльність Великого Кобзаря.

Міністр повідомив, що найближчим часом документи про спільні плани дій щодо відзначення у 2014 році 200-річчя Тараса Шевченка планується підписати також з Росією, Литвою і Польщею, оскільки з цими країнами пов'язані важливі події в житті Кобзаря.

Міністр повідомив, що найближчим часом документи про спільні плани дій щодо відзначення у 2014 році 200-річчя Тараса Шевченка планується підписати також з Росією, Литвою і Польщею, оскільки з цими країнами пов'язані важливі події в житті Кобзаря.

«Пам'ятник Кобзареві буде виготовлений з бронзи та розміщений на гранітному постаменті. Композиція складатиметься з центральної фігури Кобзаря висотою 5 метрів 60 см та скульптурних композицій «Казахська сім'я» та «Сліпий кобзар», створених за мотивами малюнків Тараса Шевченка. Ескізний проект пам'ятника розроблений скульптором Анатолієм Кущем», — говориться у повідомленні.

* * *

В столиці Казахстану Астані буде встановлено пам'ятник Тарасові Шевченку, повідомили у прес-службі Міністерства культури України.

На засіданні Державної комісії з питань пам'ятників та пам'ятників в Республіці Казахстан було затверджено рішення про встановлення пам'ятника Т.Г.Шевченку в м. Астана.

«Пам'ятник Кобзареві буде виготовлений з бронзи та розміщений на гранітному постаменті. Композиція складатиметься з центральної фігури Кобзаря висотою 5 метрів 60 см та скульптурних композицій «Казахська сім'я» та «Сліпий кобзар», створених за мотивами малюнків Тараса Шевченка. Ескізний проект пам'ятника розроблений скульптором Анатолієм Кущем», — говориться у повідомленні.

На засіданні Державної комісії з питань пам'ятників та пам'ятників в Республіці Казахстан було затверджено рішення про встановлення пам'ятника Т.Г.Шевченку в м. Астана.

«Пам'ятник Кобзареві буде виготовлений з бронзи та розміщений на гранітному постаменті. Композиція складатиметься з центральної фігури Кобзаря висотою 5 метрів 60 см та скульптурних композицій «Казахська сім'я» та «Сліпий кобзар», створених за мотивами малюнків Тараса Шевченка. Ескізний проект пам'ятника розроблений скульптором Анатолієм Кущем», — говориться у повідомленні.

На засіданні Державної комісії з питань пам'ятників та пам'ятників в Республіці Казахстан було затверджено рішення про встановлення пам'ятника Т.Г.Шевченку в м. Астана.

«Пам'ятник Кобзареві буде виготовлений з бронзи та розміщений на гранітному постаменті. Композиція складатиметься з центральної фігури Кобзаря висотою 5 метрів 60 см та скульптурних композицій «Казахська сім'я» та «Сліпий кобзар», створених за мотивами малюнків Тараса Шевченка. Ескізний проект пам'ятника розроблений скульптором Анатолієм Кущем», — говориться у повідомленні.

На засіданні Державної комісії з питань пам'ятників та пам'ятників в Республіці Казахстан було затверджено рішення про встановлення пам'ятника Т.Г.Шевченку в м. Астана.

«Пам'ятник Кобзареві буде виготовлений з бронзи та розміщений на гранітному постаменті. Композиція складатиметься з центральної фігури Кобзаря висотою 5 метрів 60 см та скульптурних композицій «Казахська сім'я» та «Сліпий кобзар», створених за мотивами малюнків Тараса Шевченка. Ескізний проект пам'ятника розроблений скульптором Анатолієм Кущем», — говориться у повідомленні.

На засіданні Державної комісії з питань пам'ятників та пам'ятників в Республіці Казахстан було затверджено рішення про встановлення пам'ятника Т.Г.Шевченку в м. Астана.

«Пам'ятник Кобзареві буде виготовлений з бронзи та розміщений на гранітному постаменті. Композиція складатиметься з центральної фігури Кобзаря висотою 5 метрів 60 см та скульптурних композицій «Казахська сім'я» та «Сліпий кобзар», створених за мотивами малюнків Тараса Шевченка. Ескізний проект пам'ятника розроблений скульптором Анатолієм Кущем», — говориться у повідомленні.

На засіданні Державної комісії з питань пам'ятників та пам'ятників в Республіці Казахстан було затверджено рішення про встановлення пам'ятника Т.Г.Шевченку в м. Астана.

«Пам'ятник Кобзареві буде виготовлений з бронзи та розміщений на гранітному постаменті. Композиція складатиметься з центральної фігури Кобзаря висотою 5 метрів 60 см та скульптурних композицій «Казахська сім'я» та «Сліпий кобзар», створених за мотивами малюнків Тараса Шевченка. Ескізний проект пам'ятника розроблений скульптором Анатолієм Кущем», — говориться у повідомленні.

На засіданні Державної комісії з питань пам'ятників та пам'ятників в Республіці Казахстан було затверджено рішення про встановлення пам'ятника Т.Г.Шевченку в м. Астана.

«Пам'ятник Кобзареві буде виготовлений з бронзи та розміщений на гранітному постаменті. Композиція складатиметься з центральної фігури Кобзаря висотою 5 метрів 60 см та скульптурних композицій «Казахська сім'я» та «Сліпий кобзар», створених за мотивами малюнків Тараса Шевченка. Ескізний проект пам'ятника розроблений скульптором Анатолієм Кущем», — говориться у повідомленні.

На засіданні Державної комісії з питань пам'ятників та пам'ятників в Республіці Казахстан було затверджено рішення про встановлення пам'ятника Т.Г.Шевченку в м. Астана.

«Пам'ятник Кобзареві буде виготовлений з бронзи та розміщений на гранітному постаменті. Композиція складатиметься з центральної фігури Кобзаря висотою 5 метрів 60 см та скульптурних композицій «Казахська сім'я» та «Сліпий кобзар», створених за мотивами малюнків Тараса Шевченка. Ескізний проект пам'ятника розроблений скульптором Анатолієм Кущем», — говориться у повідомленні.

На засіданні Державної комісії з питань пам'ятників та пам'ятників в Республіці Казахстан було затверджено рішення про встановлення пам'ятника Т.Г.Шевченку в м. Астана.

«Пам'ятник Кобзареві буде виготовлений з бронзи та розміщений на гранітному постаменті. Композиція складатиметься з центральної фігури Кобзаря висотою 5 метрів 60 см та скульптурних композицій «Казахська сім'я» та «Сліпий кобзар», створених за мотивами малюнків Тараса Шевченка. Ескізний проект пам'ятника розроблений скульптором Анатолієм Кущем», — говориться у повідомленні.

На засіданні Державної комісії з питань пам'ятників та пам'ятників в Республіці Казахстан було затверджено рішення про встановлення пам'ятника Т.Г.Шевченку в м. Астана.

«Пам'ятник Кобзареві буде виготовлений з бронзи та розміщений на гранітному постаменті. Композиція складатиметься з центральної фігури Кобзаря висотою 5 метрів 60 см та скульптурних композицій «Казахська сім'я» та «Сліпий кобзар», створених за мотивами малюнків Тараса Шевченка. Ескізний проект пам'ятника розроблений скульптором Анатолієм Кущем», — говориться у повідомленні.

На засіданні Державної комісії з питань пам'ятників та пам'ятників в Республіці Казахстан було затверджено рішення про встановлення пам'ятника Т.Г.Шевченку в м. Астана.

«Пам'ятник Кобзареві буде виготовлений з бронзи та розміщений на гранітному постаменті. Композиція складатиметься з центральної фігури Кобзаря висотою 5 метрів 60 см та скульптурних композицій «Казахська сім'я» та «Сліпий кобзар», створених за мотивами малюнків Тараса Шевченка. Ескізний проект пам'ятника розроблений скульптором Анатолієм Кущем», — говориться у повідомленні.

На засіданні Державної комісії з питань пам'ятників та пам'ятників в Республіці Казахстан було затверджено рішення про встановлення пам'ятника Т.Г.Шевченку в м. Астана.

«Пам'ятник Кобзареві буде виготовлений з бронзи та розміщений на гранітному постаменті. Композиція складатиметься з центральної фігури Кобзаря висотою 5 метрів 60 см та скульптурних композицій «Казахська сім'я» та «Сліпий кобзар», створених за мотивами малюнків Тараса Шевченка. Ескізний проект пам'ятника розроблений скульптором Анатолієм Кущем», — говориться у повідомленні.

На засіданні Державної комісії з питань пам'ятників та пам'ятників в Республіці Казахстан було затверджено рішення про встановлення пам'ятника Т.Г.Шевченку в м. Астана.

«Пам'ятник Кобзареві буде виготовлений з бронзи та розміщений на гранітному постаменті. Композиція складатиметься з центральної фігури Кобзаря висотою 5 метрів 60 см та скульптурних композицій «Казахська сім'я» та «Сліпий кобзар», створених за мотивами малюнків Тараса Шевченка. Ескізний проект пам'ятника розроблений скульптором Анатолієм Кущем», — говориться у повідомленні.

На засіданні Державної комісії з питань пам'ятників та пам'ятників в Республіці Казахстан було затверджено рішення про встановлення пам'ятника Т.Г.Шевченку в м. Астана.

«Пам'ятник Кобзареві буде виготовлений з бронзи та розміщений на гранітному постаменті. Композиція складатиметься з центральної фігури Кобзаря висотою 5 метрів 60 см та скульптурних композицій «Казахська сім'я» та «Сліпий кобзар», створених за мотивами малюнків Тараса Шевченка. Ескізний проект пам'ятника розроблений скульптором Анатолієм Кущем», — говориться у повідомленні.

На засіданні Державної комісії з питань пам'ятників та пам'ятників в Республіці Казахстан було затверджено рішення про встановлення пам'ятника Т.Г.Шевченку в м. Астана.

«Пам'ятник Кобзареві буде виготовлений з бронзи та розміщений на гранітному постаменті

ЩОБ ЦВІЛИ КОНВАЛІЙ...

(Закінчення.)

Поч. на 1-й стор.)

Ми вже мріяли, аби нас швидше відправили на фронт, і нарешті це сталося. Один із найжахливіших епізодів — форсування річки 129-ою гвардійською стрілецькою дивізією. З Мукачева привезли поповнення, 80% — українці. Артилерійська підготовка велася години півтори, а коли ми пішли у наступ, нас накрив шквал вогню. За день від складу дивізії лишилося не більше 10% солдат. Ця наступальна операція була програна кількома арміями 4-го Українського фронту. Тільки після цього командувача генерала Петрова відсторонили від справи, замінивши на маршала А. Єрьоменка. Скільки солдат загинуло в цій операції, не знає ніхто. А сьогодні президент В. Путін сміє заявляти, що впоралися з фашистами і без українців! Це блюзінство і гріх.

Втім, надійшло нове поповнення, і ми одержали перемогу під Прагою. Тут нас щиро вітали чехи. В селі Скаховіце біля Праги

ми зупинилися в лісі. Було тепло, сонечно, все цвіло, співали слов'я. Це був день 9 травня 1945 року. Тоді я зірвав на спомин про те місце і той день квіти конвалії. Зберігаю їх і сьогодні, вже 68 років, як найдорожчий трофей тієї війни і пам'ять Перемоги.

Хотілося додому, але для тих, хто побував в окупації, повернення поки що не світило. Біль-

шість з них направили у військові училища, і нам довелося служити в армії аж до 1950 року. Здавалося, що й досі вислів маршала — «А чого этих хохлов жалеть!» — залишився в силі. Бо в нашій дивізії було 80% українців.

Від Праги до Чернівців переможці гнали пішки. Щодня ми долали до 50 км під пекучим сонцем, з кров'яними мозолями на ногах.

Нешодавно у Верховній Раді пом'янули хвилиною мовчання жертв Голодомору в Україні. Встали всі, окрім комуністів. І мені пригадалось троє загиблих на станції Мотовилівка з вірізаними сідницями. Душу охопили відчай і розпач.

Настанок кілька слів про себе. Народився я під Києвом, у 1941 році закінчив 7 класів. В окупації виживали за рахунок городини. Мусили постійно переходити, аби не вивезли в Німеччину. Та якось на Єврейському базарі у Києві спіймали і мене й відвезли в гетто. З Божою помічю мені вдалося звідти втекти. Через рік нас визволили від німців, та ли-

шилися ми таврованими.

Весною 1944 року відправили на фронт, я потрапив у 129-у гвардійську стрілецьку Житомирську дивізію. Визволили Україну, Польщу, Чехословаччину. В січні 1945 року був поранений, а після лікування в медсанбаті знову потрапив на фронт. Воював мінометником, носив на собі по 30 кг заліза. В тяжкі хвилини звертався до Господа, завжди мав на тілі хрестик, який дала в дорогу бабуся.

Нагороджений орденами «Вітчизняної війни» I ступеня; «Слави» III ступеня; медаллю «За відвагу», двома медалями Словачкої республіки.

У книжці маршала О. Гречка «Через Карпати» є і моя фотографія — я стою серед мінометників ліворуч (див. фото на 1-й стор.).

Настав черговий День Перемоги, я дивлюся на свої засушені

конвалії, вони вже давно втратили свій первинний вигляд. Але ще живі. Живі і ми, солдати Великої Вітчизняної, і ще не забуджіли до долі своєї держави.

Юрій Іванович ЗІНЧЕНКО,
інвалід війни
м. Сімферополь

ЧЕРЕЗ СМЕРТЬ — У БЕЗСМЕРТЯ

(Закінчення.)

Поч. на 1-й стор.)

На жалобну церемонію прийшли ветерани і школярі, пошуковці і співробітники заповідника, жителі міста. Поруч з викресаними з каменю і бетону постами воїнів непорушно завмерли військовослужбовці Керченського гарнізону — батальйону берегової оборони ВМСУ, прикордонного загону морської охорони, військових частин Сухопутних військ і Повітряних Сил ЗС України.

Прийшли й почесні гості — учасник оборони Аджимушкай Михайло Радченко, голова Республіканського комітету АРК з охорони культурної спадщини Лариса Опанасюк, Генеральний консул Російської Федерації в Сімферополі Володимир Андрієв, заступник міського голови Олексій Молованов.

Пошуковцям військово-пошукового клубу «Патріот» вдалося знайти і родичів героя, які приїхали з Російської Федерації. Наталя Дзюба розповіла, що останки й медальйон Миколи Сальникова знайшли недалеко від центрально-го входу в каменоломні Олександр Петров і Сергій

Стаябурський. Поруч з бійцем було відерце й безліч стріляних гільз. Коли підземний гарнізон потерпав від нестачі води, він, щоб утримати своїх товаришів від спраги, вийшов з підземелля по воду і загинув. У знайденому медальйоні чітко читалося: «Чеченська область, станиця Наурська».

За допомогою Інтернету вдалося розшукати його рідних. Виявилось, що в станиці, яка сьогодні знаходиться на території Чеченської республіки, практично не залишилося російських родин. У 90-х роках, боячись етнічних чисток, вони виїхали. За словами Наталі Дзюби, голова станиці виявився чудовою людиною і допоміг розшукати в Москві адресу сина загиблого.

— Дуже складно було знайти адресу по телефону через архіви й загси. На жаль, я спізнилася, ця людина рік тому померла, — говорить Наталя Дзюба. — Син не дочекався звісточки про долю зниклого безвісти в роки війни батька. Але вдалося знайти одного з онуків солдата, який підказав, що родичів потрібно шукати в Астрахані. І,

зрештою, я їх знайшла.

Новину про те, що в Керчі пошуковці виявили останки діда, терські козаки сприйняли неоднозначно.

— Коли мені про це повідомили, я не міг говорити, — розповів Олексій Макар'єв. — Тиждень ходив, як очманій, — це і горе, і радість водночас.

На церемонію поховання

родичі приїхали із Астрахані, Моздока й Сімферополя цілою делегацією. До присутніх звернувся син єдиної доньки Миколи Сальникова, що дожила до наших днів:

— Коли в 1942 році дідуся пішов на фронт, йому було 44 роки, у нього була друга жінка й п'ятеро дітей, сьогодні жива лише мати, їй понад 80 років, — розповів він. — Вона пам'ятає, як батько йшов на фронт, його проводжали всією родиною, вона йшла його слідами і не розуміла, що ці сліди лише в один кінець. А потім прийшов лист про те, що він пропав безвісти...

Промовець зачитав лист дочки Миколи Сальникова, яка через похилий вік не змогла приїхати. Вона звернулася до керчан із проханням шанувати пам'ять тих, хто захищав нашу Батьківщину заради життя на землі...

Останки інших 37 бійців були знайдені в різні роки, починаючи з 2006 року.

— Після семи років пошукових робіт вже неможливо визначити, де які з останків виявлені, — повідомила директор історико-культурного заповідника Тетяна Умрихіна.

Онукі й правнучки Миколи Сальникова привезли землю з рідної станиці та висипали її в могилу, а Тетяна Умрихіна вручила родині капсулу з керченською землею й подякувала

всім, хто взяв участь у заході. Вона підкреслила, що пошуки загиблих воїнів не закінчені і будуть тривати, поки не буде знайдений і похований останній солдат:

— Вже у травні — червні в планах наших пошуковців нова експедиція в Аджимушкайські каменоломні й на Етильген, — повідомила вона.

На очах присутніх бриніли слізи. А єдиний живий захисник каменоломень ветеран війни Михайло Радченко, розчулившись, поцілував руки родичів мужнього розвідника.

В той же день за православною традицією у храмі Олександра Невського пройшла поминальна служба. Крім того, було відкрито меморіальну дошку засновнику й першому керівнику Музею історії оборони Аджимушкайських каменоломень Сергію Михайловичу Щербаку.

Сергій Щербак — визволитель Керчі. Коли Керченський півострів було остаточно визволено від німецьких загарбників, бійці Радянської Армії, серед яких був і він, побачили руїни селища Аджимушкай, воронки від снарядів, уламки брил, підірвані входи в каменоломні, тисячі тилячі стріляних гільз і снарядів. Усе говорило про багатоденні важкі бої. А у катакомбах — безліч непохованіх тіл, в тих позах, у яких їх застала смерть, — останніх захисників ховати не було кому... Фронтовик

18 років свого життя віддав створенню музею історії оборони Аджимушкай та увічненню пам'яті відомих і невідомих героїв.

Не може не радувати те, що і сьогодні військовослужбовці виховуються на прикладі мужності і силі духу своїх попередників. За словами заступника начальника Керченського гарнізону з виховної роботи капітана Олексія Нікіфорова, Аджимушкайські каменоломні — це наша Брестська фортеця:

— Хто хоч раз спустився під землю — залишається враженим на все життя. В катакомбах сповільнюється час. Там нічо не помінялося. Атмосфера подвигу і самопожертви. Частини гостями музею є моряки берегової оборони ВМСУ, які призвалися з усієї України — із Закарпаття й Луганщини, Києва та Дніпропетровська. Ми пишаємося, що служимо у місті, що по праву носить почесне звання місто-герой.

Тож своєю безпрецедентною п'ятимісячною обороною у 1942 році захисники підземного гарнізону на завжді увійшли у безсмертя. Це гідний приклад для сучасників. І лише від нас залежить, щоб пам'ять про подвиг заради нашого мирного сьогодення жила вічно.

Руслан СЕМЕНЮК
м. Керч
Фото Оксани Шеремет

ЇХНЯ СИЛА – В ЇХНІЙ СЛАБКОСТІ, ЩО ЗМУШУЄ СТАВАТИ ВЕЛЕТНЯМИ ДУХУ

ТАНЯ

Часто на телекрані можна спостерігати успішних красунь, які мріють бути слабкими, під опікою представників сильної статі, звичайно ж, до безземлі закоханих у цих панянок і таке інше. Дивимося на них, і нам здається, що життя вщент переповнене ось такими вродливими кралями, і ми не належимо до них й не належали ніколи лише за якоюсь злою іронією долі. Образливо!

Та якби ми уважніше подивилися навколо (бо на телекрані здебільшого присутній лише один бік життя), то побачили б – для деяких жінок заповітна мрія – бути сильними, бо це – просто запорука їхнього виживання, і вони не тішать себе мріями про шляхетних лицарів, а, як дерево на скелі прірви, проростають усім корінням, кожною жилкою і кожною думкою в цей кам'янистий ґрунт. І ніякі бурі-урагани не можуть відірвати їх від завойованої вершини. Таким жінкам не заздрить ніхто, але вони часто стають тим самим прикладом, що дозволяє нам переборювати іноді просто-таки нездоланні труднощі, бо навчають стійкості і мужності. Долі таких жінок не завжди піддається нашому осмисленню, нібито вони – інопланетянки, і не завжди знаходяться слова, аби донести їхні скупі розповіді про себе у належній формі до тих, чие життя проходить за звичайним графіком, не у стресовому режимі.

Не в'яжеться у мене розмова і з Тетяною Михайлівною Якибчук. Довгі паузи. Зосереджений погляд кудись у себе, і уривчасті фрази, які важко стулити і тим більше – «вишити» з них ясний і зрозумілій візерунок її життя. Нарешті здається і не намагаються вже дізнатися більше, ніж мені дозволяють.

Де народилася і де провела своє дитинство і юність Таня – досліденно невідомо («Не хочу про це згадувати»). Відомо лише, що вона побувала в одному із Будинків малюка, куди передали немовля із пологового будинку, де залишила його маті, підписавши документи про відмову від рідної кровинки, а потім – в цілій низці інтернатних закладів.

Звичайно, маму можна зрозуміти – дівчинка народилася з дитячим церебральним паралічом (ДЦП), інвалідом I групи. І хвороба ця невиліковна, а щоб дитина одержала шанс на нормальне життя, треба докласти до цього максимум зусиль, помножених на терпіння та різноманітні материнські жертви. І до цього бувають готовими не всі батьки.

Та ось сам від себе не відмовишся, і Тетяна почала боротися за життя самостійно, без сторонньої допомоги, без підтримки і любові рідних людей та довірі у цій сфері. І своїм позитивним результатам завдає тільки Богові, вважаючи, що, попри всі випробування, він дав-таки їй шанс на нормальне, за її мірками, життя, поклавши на неї і відповідні завдання: робити добро, допомагати іншим.

– Життя людини – неначе той листок, що зривається з дерева й летить за вітром. І не треба забувати, що у той час, як хотіть має гроші і добробут, інші люди голодают десь в лікарнях. Взагалі ж народ наш дуже добрій, і одразу забуваються образи і несправедливості, коли почуєш тепле слово, яке підтримає в тяжку хвилину, – нарешті заговорила Тетяна.

А випробувань їй дійсно дісталося стільки, що і на десятках вистачило б. Вона не знає, що таке бути здоровово, як це – рухатися без милиці. Але ж це не все! До вже звичних страждань додалися інші – енцефаліт (запалення спинного мозку), а у 2007 році у жінки діагнозували пухлину головного мозку, і це знов-таки складна операція, фізичні страждання і страх: аби вижити і зберегти всі функції організму і аби ця пухлина виявилася добреякісною. Чула також і про спасочну хворобу, яка дуже дошкуляла Тані, але про неї вже не розпитую, як і про ті ще «безліч операцій», яких вона зазнала у своєму житті.

Та розмова у цей бік рухається якось неохоче, бо переді мною сидить молода, рум'яна, міцної статури жінка, яка, здається, так і випромінює здоров'я і нерозтрощені сили. І ця жінка – спортсменка, параолімпійська чемпіонка, то при чому тут операція, хвороба, як усе це поєднані?! І як взагалі безпомічне, хворе, покинуте напризволяще найріднішою людиною немовля може перетворитися на чемпіонку світу, найкращу серед тих, для чиого розвитку були створені всі умови і сім'єю, і владою на тлі високого технологічного рівня країн – лідерів світового прогресу, країн, куди втікають наші юні шахисти, футболісти, танцівники, бо там є максимальні можливості для розквіту спортивних талантів?

Для мене це нонсенс, і обмежитися словами «дуже сильна людина», як кажуть про Таню її товариші по спорту, все одно, що нічого не скажати. А секрет її успіху я змушена шукати саме в словах тих, на кого Тетяна постійно посилається, коли ми торкаємося питань спорту, нібито вони знають про неї більше, ніж вона сама.

Ось що каже, зокрема, заслужений тренер України Марина Володимирівна Воводська, яка займається сімома видами спорту, і про яку Тетяна згадує ледь не через слово, починаючи тим, що тренер «повірила в неї».

– Я ніколи не займалася раніше інваспортом, працювала в сімферопольській дитячій та юнацькій школі олімпійського резерву «Локомотив». Якось директор привів до мене дівчину на мілицях і попросив її допомогти. Таня метала ядро, диск та списи. Спочатку я трохи розгубилася, але потім зрозуміла, що по суті нічого не змінюється: інваліди роблять все те ж саме, тільки сидячи. Буквально за тиждень Таня поїхала на чемпіонат України й виграла у трьох видах спорту. Тоді я вже сама почала її заохочувати

рухатись далі. А незабаром інваспорт повноправно увійшов у моє життя. Я навіть побувала разом з Танею на одному з чемпіонатів України і почала працювати у створений Танею і очолюваній нею Федерації інвалідного спорту Сімферополя, де ми набрали групу з 12 майбутніх спортсменів, яких я треную. Взагалі ж Тетяна – людина дуже сильна, відкрита, душевна, не терпить несправедливості і кідається в бій за кожного ображеного, що нерідко обертається для неї власними проблемами.

А ось що розповідає про Тетяну Сергій Кравченко, начальник Кримської республіканської установи «Регіональний центр з фізичної культури інвалідів «Інваспорт»:

– Це – людина, яка ніколи не скиглить, не скаржиться, вона – справжній боєць, а якщо вже скаже: «болить», то це означає, що болить нестерпно. Вона чесна, порядна, добра, нетерпима до обману. Попри хворобу, Тетяна настільки енергійна, що ця енергія мала вихлюпнутися в той чи інший спосіб, і вона знайшла себе в спорті, хоча сталося це вже в дорослом віці.

– Чим взагалі займається ваша установа?

– Долучаємо дітей-інвалідів до спорту, для них це дуже важливо в плані реабілітації. Хтось із них має порушення опорно-рухового апарату, хтось – зору, хтось – розумові вади. Але ж в цілому організм здатний до фізичного розвитку, так і виховуємо майбутніх параолімпійців.

– З яких видів спорту проводяться змагання?

– З академічної греблі, велоспорту, легкої атлетики, волейболу (сидячи), настільного тенісу, парапліфтингу (підйом штанги лежачи), стрільби з лука та кульової, футболу, плавання, фехтування на візках.

І вже вкторе я запитую у Тетяни, як все починалося.

– Це Валерій Михайлович Сушкевич запропонував мені спробувати, – сказала вона, маючи на увазі народного депутата, який є головою Постійної комісії, що опікується інвалідами. Сам інвалід на візку, він є також головою Параолімпійського комітету та головою Національної асамблеї інвалідів України, а ще – людиною, з іменем якої пов'язано чи не все, що відбулося позитивного в житті інвалідів за останні 10–15 років.

На думку Тетяни, це саме завдяки йому і його команді вона стала інші, такі, як вона, сироти-інваліди, випускники шкіл-інтернатів одержали право на пошуки власної долі за межами інтернатних закладів для старенів та інвалідів, де вони не мали б шансів ні на особистий розвиток, ні на одержання власного житла, ні взагалі на адаптацію до умов проживання у здоровому суспільстві, і жодної надії – на успіх в будь-якій життєвій сфері.

– А випробовувати свої сили я розпочала з того, що вступила навчатися на заочне відділення Харківського інституту соціального прогресу, – продовжила Тетяна.

– Одержала фах економіста. Потім два роки навчалася в ТНУ на психолога, а коли потоваришувала зі спортом, вступила до Запорізького національного університету фізичного виховання, де навчаються люди з обмеженими можливостями.

Сьогодні я – заслужений майстер спорту України, параолімпійська чемпіонка 2008 року (тоді я взяла золото в Пекіні з метання диску). А срібло мені дісталося на попередніх параолімпійських іграх – в Афінах, де я штовхала ядро. Починала колись з плавання. Я є почесним громадянином Сімферополя, кавалером орденів «За заслуги» та «Княгині Ольги» III ступеню і кримської нагороди «За вірність обов'язку» перед Кримом».

А ще Тетяна багато теплих слів сказала на адресу президента Української Федерації спорту інвалідів з ураженням опорно-рухового апарату Олени Андріївні Зайцевої, вдячна усім і кожному, хто допоміг їй наситити життя розмаїтими барвами, маючи і зарплату, і право на отримання нової двокімнатної квартири (ось тільки непросто щось підібрати під її життєві потреби), і мету, і перспективи, і друзів та колег по спорту. Вона прагне, щоб такі можливості відкрилися і для інших дітей, хворих на ДЦП, аби ними пишалися їхні батьки, як сьогодні пишуються Танею місто і вся Україна. А ось матуся... за словами Тетяни, її таки вдається цю жінку знайти, та зустріч не мала продовження. Сьогодні Тетяни мами вже немає на світі, а то, можливо, і вона пишалася б дочкою та пошкодувала про колишні зраду.

Своїми вихованцями Тетяна називає сусідських дітей Ваню та Настю. Можливо, закінчивши спортивну кар'єру, вона стане тренером і матір'ю одразу для багатьох дітей, які знають, що таке хвороба і сирітство. Та ще довгі роки Тетяни будувати власну кар'єру, а не лише бути живим прикладом незламної волі, мужності і сили духу, прикладом, яких нам так сьогодні бракує.

Тамара СОЛОВЕЙ

«БЕРЕГ» – ЦЕ ВСЕ ТАКИ ГРУНТ ПІД НОГАМИ

Ці люди живуть пліч-о-пліч зі здоровими, будь-хто з яких (звичайно, на приведи Господи) в будь-яку мить може увійти до числа тих, кого називають інвалідами, і побачити життя зовсім в іншому світлі. Бо хто ж із нас знає, за ким дзвонять дзвони? Хоча б з цієї причини не варто відгороджуватися від їхніх проблем високими мурами і ставати їхніми опонентами (а Міжнародний день боротьби за права інвалідів і передбачає щось схоже) у «перерозподілі» якихось мізерних життєвих благ, бо, якщо упиратися, вони, інваліди, звичайно ж, ніколи нікого не переможуть. І не всі з них мають незламну силу духу і стають параолімпійськими чемпіонами, як Тетяна Якибчук, – така людина у кожному виді спорту раз на чотири роки – одна на цілій світ. А потреби цих людей зовсім незначні – просто доступність тих чи інших життєво важливих об'єктів, якогось сегменту життя, цілком відкритого для здорових, та полегшення своїх фізичних і моральних страждань завдяки лікуванню та реабілітації. А посильна не надто престижна робота, якою здебільшого нехтує здорові, – це

акордом
мав стати пі-
кет за участі інвалі-
дів зі всього Криму, при-
значений на 26 квітня (спа-
сисі бі депутат Аксёнову, обіяв
допомогти з транспортом).

Інваліди вже активно готували «наглядну агітацію» для його про-
ведення, та було вирішено відкла-
сти цей захід, адже на зустрічі за-
ступник голови Ради міністрів П. Бурлаков спробував таки почути
керівництво «Берега».

Та чи почув? Це з'ясується лише з часом. І якщо надії не справдя-
ється, люди з інвалідністю нагадають
кримській владі у вересні про при-
йняття Україною міжнародної Кон-
венції з прав інвалідів. Не варто

забувати
й про День
Європи, що відзна-
чається 21 травня, адже
наші керманичі так прагнуть
до європейських структур, де на-
решті матимуть стимул подати
про своє людське обличчя, бо українська Конституція, якою теж не
передбачені ні корупція, ні хабар-
ництво, ні злонечність, чомусь до
цього не стимулює. І якщо вони
приймуть європейські правила гри,

то, до речі, муситимуть і про інвалідів потурбуватися зовсім в іншому обсязі. Та це вже – питання майбутнього, а про зустріч в стінах Ради міністрів розповідає її безпосередніх учасників читаймо далі.
(Продовження на 5-й стор.)

I ТУТ — БАР'ЄРИ

У Раді міністрів АРК відбулася зустріч представників громадських організацій інвалідів Криму з першим заступником голови Ради міністрів АРК Павлом Михайловичем Бурлаковим. На зустрічі були присутні голова Кримської республіканської громадської організації інвалідів «Берег» Г. К. Хомутова, голова громадської організації «Комітет доступності» (м. Сімферополь) О. М. Мисків, голова Кримської республіканської громадської організації захисту прав інвалідів «Надія» О. О. Соколов (м. Саки), голова Асоціації організацій інвалідів м. Сімферополя І. В. Плахотніченко, член правління організації «Берег» С. В. Кисляковська, — з одного боку, та кримські високопосадовці: міністр праці і соціальної політики О. Б. Семічасна, міністр охорони здоров'я О. С. Каневський, перший заступник міністра праці і соціальної політики І. В. Кручек, голова Рескомітету із транспорту та зв'язку І. В. Ванханен, голова Рескомітету із земельних ресурсів А. І. Чабанов, перший заступник голови Рескомітету з будівництва та архітектури В. О. Локтюнов, начальник управління у справах інвалідів, ветеранів війни, праці і контролю за наданням пільг міністерства праці і соціальної політики Е. У. Сулейманова — з іншого боку.

Наша організація домагалася зустрічі з головою Ради міністрів АРК А. В. Могильовим ще з грудня 2011 року. Надсилали прохання щодо організації його зустрічі з керівниками громадських організацій інвалідів і впродовж 2012 року, аби обговорити проблеми інвалідів, що накопичилися впродовж багатьох років, та намітити шляхи їхнього вирішення, але одержували відповіді не зовсім про те, що нас хвилювало.

Раптом в середині квітня Міністерство соціального захисту почало наполегливо пропонувати нам зустріч з першим заступником А. В.

На питання стосовно облад-

нання громадських споруд пандусами нам відповіли, що переважна кількість будівель є дуже старою і будь-які втратачання там неможливі, до того ж на це немає і коштів. Натомість нам поставили у приклад ті будівлі, де пандуси є. А це Рада міністрів та Міністерство фінансів АРК, а також міськвиконком. До речі, хоча перед входом в останній дійсно з'явився зручний новенький пандус, та, опинившись всередині, інвалід на візку не зможе здолати трьох сходинок.

Стосовно Центру реабілітації, то тут теж відсутня конкретика. Намі було запропоновано два варіанти «не задіяніх» приміщень під базу для його створення. Але з подальшою розмовою стало зрозуміло, що використати жоден з цих варіантів, на думку чиновників, неможливо. До того ж бажано, аби це приміщення було підпорядковане Міністерству охорони здоров'я, а у нього вільних площ немає. Тож було запропоновано підшуковувати таке приміщення нам самостійно. Втім, треба віддати належне керівництву Міністерства охорони здоров'я, яке виявило непідробну увагу до наших проблем і запевнило, що буде для початку шукати можливості хоча б для первинної реабілітації інвалідів.

А ось голова Рескомітету з транспорту і зв'язку запевнив нас, що вже проводиться конкурс і незабаром у Сімферополі, а можливо, і в Криму почнуть ходити нові автобуси зі спеціальним обладнанням для пасажирів на інвалідних візках.

Наприкінці наради було висловлено пропозицію двічі на рік проводити такі зустрічі, аби з'ясовувати, що зроблено, а що залишається на порядку денному, з чим Павло Бурлаков неохоче погодився.

Втім, широ хочеться вірити, що його слова «дайте працювати разом і вирішувати проблеми спільно», які прозвучали на зустрічі, не залишаться просто словами і позитивно позначаться на житті інвалідів.

**Ганна ХОМУТОВА,
Світлана
КИСЛЯКОВСЬКА**

ЧОРНОБИЛЬЦІ ВДЯЧНІ БОГУ ЗА ТЕ, ЩО ПОКИ ЖИВІ...

Сьогодні в Україні статус постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи мають понад 2,1 млн. осіб, з яких майже 117 тисяч є інвалідами, понад 462 тисячі — потерпілі діти. Загалом, як повідомила днімі міністр праці і соціальної політики Наталія Королевська, це майже п'ять відсотків населення нашої держави.

Про те, чим живуть нині чорнобильці і які проблеми їх хвилюють насамперед, кореспондент УКРІНФОРМу розмовляла з президентом Всеукраїнської громадської організації інвалідів «Союз Чорнобиль України» Юрієм АНДРЕЄВИМ.

— Юрію Борисовичу, виповнилася вже 27-ма річниця аварії на Чорнобильській АЕС. З якими думками підійшли ваші побратими до цієї сумної дати?

— Дата і справді сумна. Але я покривив би душою, якби не сказав, що поряд із смутком кожен з нас відчуває радість. Радість від того, що ми ще й досі живі. Хоча це швидше заслуга не наша і не держави, а Бога, котрий нас зберіг і продовжує оберігати далі. Адже наші ряди з кожним днем все більше рідють. Із 2000 року по нинішній день уже відійшли у вічність понад 130 тисяч ліквідаторів.

А щодо проблем, які хвилюють, то я б виділив три, які з часом не виришуються, а навпаки — ще більше ускладнюються. Це — медичне обслуговування, житлове питання і пенсійне забезпечення.

— Але ж пенсії для ліквідаторів торік уряд підвищив?

— Нині середня пенсія у учасників ліквідації аварії на ЧАЕС сягає приблизно 3600 грн. Справді, вона піднялася у порівнянні з тим, що було у 2010 році, у два з половиною рази. Але ж окрім інвалідів-чорнобильців є ще й інші категорії. У більшості учасників ліквідації аварії на ЧАЕС, які не стали інвалідами і вже, певне, й не стануть, бо у них немає ані здоров'я проходить різні комісії, ані грошей на хабарі, пенсія становить лише 1200 грн.

Окрім того, хвилює мене й інше. Чому всім пенсіонерам України з 1 травня минулого року осучаснили заробітну плату, з якої розраховується пенсія за середнім показником 2007 року, а учасникам ліквідації аварії залишили на рівні показника 2006 року. Ми що, найгірша категорія? Тим більше, що було дorchення През'єр-міністра стосовно чорнобильців — провести розрахунки 2007 року. Проте від Міністерства соціальної політики ніяких пропозицій з цього приводу так і не надійшло.

З початку року жоден чорнobileць не скористався правом на санаторне лікування, оскільки досі з вини чиновників Мінсоцполітики не розроблено комплект нормативних документів, як проводити оздоровлення. Страшно буде, якщо ми зірвемо й дитяче оздоровлення в літній період. Адже це доволі складна процедура, потрібно комплектувати групи, поодинці ж діти не пойдуть.

Є й проблеми з медичним обслуговуванням. На відміну від попередників, нинішній уряд підняв у вісім разів фінансування медичних чорнобильських програм. Але все одно цього замало, фактично це менше одного відсотка від потреби. Зазвичай у чорнобильських лікарнях немає ліків, за винятком хіба що медичних закладів у тих областях, де є принципові губернатори, чи як у Києві голова держадміністрації Попов, котрий жив в рішучі заходи і на 4 навіть на 5 млн. грн. закупив ліків для Київського центру радиційної медицини. І зараз завдяки цьому в Центрі немає жодного вільного ліжка. Чорнobileць намагається туди потрапити, тому що є можливість отримати якісне та безкоштовне лікування.

— Наскільки мені відомо, при укладанні з урядом меморандуму у позамінному році ви наполагали на кардинальному вирішенні квартирного питання для чорнобильців.

— У попередні роки, коли працювали були «помаранчеві», взагалі не будувалося житло для чорнобильців. Зараз справа зрушилась з мертвих точок. Але в минулому році четверта частина всієї виділеної на будівництво житла суми не була освоєна з вини голів обладміністрацій, оскільки не були проведені тендери конкурси, і в результаті гроші повернулися назад до бюджету, а чорнobileць не отримали житла. За законом людина має право отримати квартиру протягом року з моменту подачі заяви, але насправді така норма перетворилася для нас на міф. Скоріштати нею реально чорнobileць не можуть. Квартири черга у нас практично не рухається із 1993 року, і зараз у ній перебувають на обліку 57 тисяч родин.

— Чи маєте намір ініціювати найближчим часом нові законодавчі акти?

— Є проблема, яку, в принципі, починають вирішувати в Мінсоцполітиці та в уряді. Це проблема дітей, народжених від учасників ліквідації аварії. Адже після досягнення 18 років їх позбавляють усіх форм соціального захисту. Для прикладу, в Японії жертви ядерних бомбардувань Хіросіми та Нагасакі навіть у четвертому поколінні отримують безплатну медичну допомогу. Японський

уряд вважає, що вони ще не подолали наслідків ядерної трагедії.

Моя думка — потрібен закон на зразок Японії, щоб з перспективою на кілька наступних поколінь ці діти мали право на безкоштовну медичну допомогу. У нас уже зараз є чимало прикладів, коли діти чорнobileць, яким 20 чи більше років, мають важкі онкологічні, кардіологічні чи інші серйозні захворювання. Ці діти стануть безнадійними, якщо ми не ухвалимо для них спеціальну програму. Вселяє надію, що міністр соцполітики Королевська підтримує таку нашу пропозицію.

— А яка результативність роботи комісій, що мають ухвалювати рішення про відновлення зарплатних довідок для чорнobileців, які працювали на підприємствах, де не збереглися архіви?

— Ми справді ініціювали створення таких комісій, як центральної — при Мінсоцполітиці, так і відомчих — при СБУ, Мінобороні, МВС, а також регіональних — на рівні облдержадміністрацій. На жаль, розглянуто лише кілька десятків заяв.

— А я чула про цифру 200.

— 200 — також не цифра. Має бути розглянуто близько 100 тисяч заяв. Ще місяць тому було 20, зараз говорять — 200. Я не перевірю поки що, але не впевнений, що ця цифра відповідає дійсності і що по всіх цих двох сотнях заяв прийняті позитивні рішення.

У мене є претензії до заступника міністра соціальної політики Дроздової, яка очільє центральну комісію, та до багатьох губернаторів. Але, на жаль, неефективно працюють у цих комісіях і мої колеги — представники організації «Союз Чорнобиль України». Усі чомусь бояться ставити свій підпис, хоча регіональні комісії мають право тільки рекомендувати, а не ухвалювати рішення про розмір заробітку. Переконаний, що в цих комісіях мають бути люди сміливі і справедливі, вони мають розглядати питання по совіті, а не по якихось там папірцях.

Те саме можу сказати й про роботу комісії з перевірки достовірності видачі чорнobileцьких посвідчень. Ініційована владою, ця перевізя так і не спромоглася відсяті значну кількість лже-чорнobileць, які без всякої сорому добилися для себе захмарних пенсій.

— Свого часу колишній віце-прем'єр Тігіпко обіцяв притягти до кримінальної відповідальності лже-ліквідаторів та суддів, які неправомірно встановлювали їм захмарні пенсії. Чи змусли когось повернути гроші назад до бюджету?

— Нині на пальцях однієї руки можна порахувати кількість таких справ, зокрема, у Донецькій області. Проте жодного суддю так і не засудили. Більше того — й досі у судах праймаються рішення по багатотисячних виплатах пенсій так званим ліквідаторам. До речі, у квітні розпочалася нова хвиля виконання таких судових рішень. Взагалі у нас в країні найбільш корумповано сfera — це суди і виконавчі служби, де продовжують правити бал долари та євро. Вважається, що до п'ятдесяти відсотків призначених судами сум згодом потрапляють в кишені адвокатів та виконавців судових рішень.

А гроши ці доволі немалі. Найгірше те, що беруться вони не з космосу, а за рахунок того, що не виплачуються іншим чорнobileцьцям. Такі випадки відомі у Донецькій області, де у кількох районах чорнobileць залишилися без життєво необхідних коштів, навіть сиротам не дали 160 грн. У Луганській області виконавчі служби також змусли значні суми пенсійних коштів віддати на виконання судових рішень. Те саме сталося і у Святошинському районі столиці. Хіба ще справедлива система, коли далеко не немічні і не хворі спритники під маркою ліквідаторів процвітають за рахунок сотень чи навіть тисяч справді соціально незахищених пільговиків!

Ми, як ніхто, зацікавлені у налагодженні діалогу з владою, і щоб усі наші побажання, які ми озвучили і уряду, і міністру соціальної політики, якнайшвидше втілилися у життя. Для цього потрібна не війна, а конструктивні ділові стосунки. Війна з владою у нас була з 2004 по 2011 роки. Вона нам дорого коштувала, але користі чорнobileцьцям не принесла...

Наталія АНДРУСЕНКО

КОЛИ БРЕШУТЬ МАСШТАБНО

РОЗДУМИ ПРО МІСЦЕ І РОЛЬ УКРАЇНСЬКОЇ ІНТЕЛІГЕНЦІЇ В ІНФОРМАЦІЙНИХ ВІЙНАХ

Нешодавно знайомі житомирян передали мені свіжий номер популярної в місті газети «Житомирщина» зі статтею «Неофашизм не пройде!» (автор матеріалу Орест Виска). Даючи газету, друзі просили якось по-журналістськи відреагувати, бо на їхню думку акценти в статті зміщені до неможливості: «читаючи статтю, можна подумати, що Тягнибок і «Свобода» становлять величезну загрозу не лише для українського народу, а й для всього людства. Ніби й нема у нас інших проблем — варто тільки заспокоїти «Свободу» і все відразу стане добре» — пояснили вони причину своєї стурбованості. Твердо я нічого не обіцяв житомирянам, але ознайомившись з матеріалом, зрозумів, що вони таки мають рацію. Тепер дещо детальніше про суть справи — аби стало зрозуміліше нашим читачам.

Виявляється, 10 квітня в Житомирі за ініціативи Антифашистського комітету та громадської ради при облдержадміністрації пройшов обласний антифашистський форум. У ньому взяли участь представники 47 партій, громадських організацій Житомирщини, ветерани війни і праці, учнівська, студентська молодь. Відкриваючи зібрання, голова обласного Антифашистського комітету, Герой Соціалістичної Праці Володимир Цирюк пояснив необхідність цього форуму стурбованістю суспільства з приводу відродження в Україні фашизму, провідником якого... стало ВО «Свобода». Що ж закидають «Свободі»? Виявляється, ця організація становить величезну небезпеку для України, бо «насаджування у свідомість молодого покоління фашистської ідеології призведе не лише до руйнування моралі, а й до знищенння майбутнього української нації».

НЕБЕЗПЕКА ПЛАНЕТАРНОГО МАСШТАБУ?

Ох, знову ці Тягнибок і Фаріон! На словах за Україну, а насправді знищити хочуть наш народ. Дикувати Богу, що є у нас Антифашистський комітет! Може, згрутувавшись навколо нього, не пропадемо? Вчитуюся у статтю далі, сподіваючись вловити обнадійливі потки. Голова Антифашистського комітету України Георгій Буйко стверджує, що багатонаціональна Україна опинилася на порозі... фашизмі. Ну-ну, чому ж воно так, цікаво? Ага, навіть деякі паралелі проводяться:

«У 30-х роках минулого століття саме так було в Німеччині, де фашистські ідеологи кинули гасло: «Німеччина понад усе!» Євреїв, чехів, поляків, югославів за їхнім твердженням треба бити, а слов'ян узагалі знищити. І молодь Німеччини повірила в це, у результаті 8,5 млн. поляків не повернулися з війни у Фатерланд...». Це вже, як кажуть: «на городі бузина, а в Києві дядько...» Радикальна риторика «Свободи» ніколи не сягала гітлерівсько-геббелевського рівня. А ось кремлівські ріжки у пана Буйка вже визирнули... Це ж тільки російські імпершовіністі не вважали поляків, чехів, югославів повноцінними слов'янами. Вигідніше було обмежувати тільки східними: росіянами (оскільки ті повністю «свої»), ну й на доважок ще українці та білоруси — ті податливі до русифікації. Але ж німецькі нацисти в таких точкошах не розбиралися! Ось вам перший «прокол».

Пан Георгій найбільшою несправедливістю нашого часу вважає, що «галицьким фашистам» (тобто ветеранам ОУН-УПА) влада західних областей доплачує по 500 гривень. То хай би й ветеранам Великої Вітчизняної війни та шахтарям Донбасу місцева влада так щедро допла-

чуvala. Хіба свободівці були б проти? Точні не були б, адже як українські патріоти вони зовсім не зацікавлені у прискореному вимиранні української нації. Все це реально зробити, треба лише, щоб олігархи і чиновники менші країни, тоді грошей на такі доплати вистачить усім верствам населення. Але ж наші комуністи вже давно прислужують багатіям, їм плювати на простий народ, та й Кремль не вимагає від них служіння українському народові. Тому вони будуть гавкави на галичан, але не посміють розкрити писок на своїх господарів-олігархів.

ЗГАДУЮЧИ ХАТИНЬ, НЕ ЗАБУВАТИ ПРО ДРАЖНУ

Дуже деструктивним (якщо не сказати точніше — підлім) способом боротьби за істину є залучення до цькування українських патріотів представників інших націй.

Скажімо, керівник білоруської громади Житомира Ростислав Рудич нагадав, що кожен четвертий білорус поліг від рук фашистів. І трагедія білоруського села Хатині стала довічним символом горя, що його несе людям фашизм. Пан Ростислав вважає, що нинішня українська влада є дуже нерішучою, а вона ж повинна зробити належні висновки з минулого і добряче попрощатися над тим, щоб зупинити наступ неонацистів в Україні. І знову ці всюдиусці «неонацисти...» В Україні вони, виявляється, є. А в Білорусії, де вже півтора десятиліття успішно проводиться політика лінгвоциду (знищенню білоруської мови), ніяких неонацистів не існує в природі.

Автор цих рядків ніколи не мав до «Свободи» особливого підступу. Завжди вистачало помилок у її лідерів, а головною була та, що, прагнучи побудувати єдину соборну Україну, вони робили ставку не на весь народ, а лише на якусь невелику, найрадикальнішу частину галичан. Тепер в регіональній політиці керівництвом внесено суттєві корективи, але ж, як виявилось, — надто пізно. Тепер на «Свободу» можна безкарно вішати усіх собак, бо інформаційна перевага на боці їхніх опонентів. Але що у даній ситуації маємо робити ми — люди, яким зовсім не світять депутатські мандати та чиновницькі крісла? Якою, зокрема, повинна бути позиція інтелігенції? Думаю, що післячний український інтелігент повинен усвідомити: там, де починається зона національної демократії, там надій на конструктивне вирішення національних проблем відразу стає менше. Аде починається зона масштабної брехні, там їхні звагали немає. Чому згадуючи про Хатинь, пан Рудич жодним словом не проходився про маленьке білоруське село Дражно, знищенню червоними партизанами? Це сталося 14 квітня 1943 року. Партизани загону ім. Кутузова провели операцію по-

мати гарнізону білоруської поліції, який співпрацював з німецькими окупантами. Озброєні поліцейські чинили запеклий опір, заховавшись в укріплених бункерах. Тоді партизани скерували усю свою лють на місцеве населення. За даними білоруського журналіста Віктора Хурсіка, партизани вбили 25 мешканців, переважно жінок і дітей. Спалили 37 будинків. Жертвами убивали пострілом в голову або ж перерізали їм горло... У квітні 2008 року, за підтримки білоруського Товариства охорони пам'яток, нечисленні свідки різанини встановили в Дражні (це недалеко від Мінська) пам'ятний хрест. Але згодом його зламали «невідомі винуватці», а Віктора Хурсіка засудили на 15 діб ув'язнення. Чому знищенню мирного населення німецькими карательми — це погано, а своїми «единокровними братами» росіянами та білорусами — добре? До речі, від білоруських патріотів я чув, що під

час війни загинув не кожен четвертий білорус, а... кожен третій. Захистивши грудьми Росію від гітлерівців, білоруси дуже «підставилися» і стали легкою здобиччю як німецьких карательів, так і червоних виконавців волі Кремля. Останні менш за все переймалися долею білоруських селян, іх не цікавив відсоток жертв серед мирного населення. Головним завданням було не пропустити на схід ешелони з танками, гарматами і живою силою противника. На українській території ситуація була іншою. УПА берегла цивільне населення і не дозволяла червоним партизанам здійснювати ту ж політику, що її здійснювали в Білорусі скінкіт з парашутів «сталінські соколи». Тому у процентному відношенні на окупованих територіях українці загинуло значно менше, ніж білоруси. Тому своїх далекоглядних і жертвних українських «нацистів» народ до цих пір пам'яті, шанує і ставить їм пам'ятники. Доплати ветеранам ОУН-УПА є цілком вмотивованою. Прикро, що її не отримують упівці, які проживають у східних областях. Бо чи не збережене українськими повстанцями цивільне населення Західної України відбудовувало потім шахти Донбасу?

АНТИСЕМІТИЗМ — ПОГАНО. А СІОНІЗМ ЧИМ КРАЩИЙ?

Голова єврейської общини Житомира, член громадської ради при облдержадмініст-

ріївщини. Яким буде на той час українське суспільство? Для того, щоб подія залишилася лише історичною датою (і не більше того), треба усі наступні п'ять років активно працювати на досягнення злагоди в суспільстві. Їй-Богу, «свободівцям» варто шукати точки дотики з комуністами. Прийміні, у таких делікатних питаннях як експлуатація людини людиною. Нагадати комуністам про Маркса і самим стати хоча б на 30% марксистами. Це пішло б на користь українському народові. Но тоді й не будуть зливатися в українсько-фінському екстазі абсолютно різні політичні сили. Боротьба з українофобією може бути досить ефективною, треба тільки щоб «Свобода» уникала крайніщів.

Тепер торкнемося такого питання: де пан Гурвіц побачив русофобію на Житомирщині? Я проїхав маршруткою чималу віддалу від Новограда-Волинського до Житомира і за цей час у салоні не почув жодної (!) української пісні. А російська попса зуничала на повну гучність. Жодного разу я не почув української пісні і в самому обласному центрі. Таку мовну політику тепер прийнято називати «наступом українським неонацизмом»? Це щось новеньке в інформаційних війнах. Геббелсу б таких фахівців! Пану Гурвічу я співчуваю — надто велика залежність від господарів. Але що робити нам, пересічним українцям?

Ось я, син російського філолога і комуніста-романтика в одній особі, — що я повинен робити? Брати активну участь у цькуванні «свободівців» і в добиванні української мови? Нелогічно. Мій батько ніколи не був запеклим українофобом, навпаки — вірив у мирне співжиття української і російської мов. Комуністи-романтики взагалі не здатні чинити зло своєму народові. Це моє глибоке переконання! Хіба що у випадку сильної дезінформованості. А може, оголосити війну горе-«антифашистам», які лише підливають масла у вогонь і активно готують ґрунт для виникнення нових міжнаціональних конфліктів?

АКТИВНИЙ, НАСТУПАЛЬНИЙ ДІАЛОГ

«Свободівці», напевно, були б за війну. Але я не певен, що це буде конструктивно. З комуністами-українофобами легше було б воювати, якби в Україні існувала партія проукраїнських лівих. На жаль, такої досі не існує, тому краще обйтися без війни. Я завжди був прихильником компромісних розв'язок, тому й зараз схилююся саме до такого варіанту. Ось перший секретар ЦК комсомолу України Олександр Присяжнюк закликав 9 травня провести парад переможців — війти на святкову ходу з портретами дідів і прадідів-комсомольців. А ще він звернувся до влади з вимогою ефективніше вирішувати молодіжні проблеми — наочнання, працевлаштування, тоді «свободівцям» не буде про що говорити, «задурманюючи фашистською риторикою юнаків і дівчат». І «свободівці» могли б зробити крок назустріч комсомолу. Мовляв, визнаємо, що останні два-три десятиліття радянської влади були не такими вже й поганими. І тепер готові об'єднатися з лівими силами у боротьбі з розкраданням національних багатств. Зараз крадуть практично в кожній галузі, тому такий союз був би не зайвим. Навіть проголошення самої ідеї єднання

Сергій ЛАЩЕНКО
Житомир - Львів

ОРНАМЕНТИ ЯК КРИЛА ДЛЯ ДУШІ

З дитинства мама-рукодільниця навчала азам вишивальної техніки свою дочку Зулейху. У степовому Криму, зокрема в селі Моллалар Джанкойського району, де вона народилася, вишивання у той час було повсякденним заняттям кожної дівчинки. І Зулейха з легкістю і великом бажанням бралася за будь-який візерунок. Шоб професійно освоїти різні види техніки традиційної кримськотатарської вишивки, складати орнаментальні композиції, вона йде в євпаторійську артіль «Старовинний узор» працювати поруч з відомою вишивальницею Аравіє Ефендієвою, якою було зібрано близько трьохсот вишивок національних орнаментів. Звідти іде на навчання в Москву.

У художньо-промисловому технікумі, а потім – в інституті декоративного і прикладного мистецтва Зулейха детально вивчає народні ремесла не лише кримських татар, а й багатьох інших народів Сходу. В науково-етнографічних експедиціях у республіках Середньої Азії та Казахстану вона зібрала великий матеріал з ткацтва килимів, який потім був використаний нею в створенні gobelinів. З. Бекірова закінчила творчу аспірантуру при Науково-дослідному інституті художньої промисловості і багато років передавала свої знання, вміння і досвід учням технікуму, в якому колись навчалася сама. Пarelельно з викладацькою роботою в майстерні її московської квартири створювалися полотна і вибрі, які демонструвалися на різноманітних всесоюзних і міжнародних виставках. Найвідоміші з них – gobelini «Осляння», «Захід», «Весна іде» та інші.

Художник Ісмет Шейх-Заде згадує, як під час навчання в Московському художньому інституті ім. В. Сурикова почув одного разу від викладача про татарську художницю Зою Бекірову. Подумав: може, вони мають на увазі когось із казанських татар? Однак при знайомстві ви-

явився, що це була Зулейха-ханум. Під її опікою він потім кілька років проходив художню практику.

А в 1990 році після багатьох десятиріч розлуки з рідним Кримом З. Бекірова приїхала в Сімферополь на запрошення Кримськотатарського фонду культури, щоб як единий у той час фахівець з традиційної національної вишивки передати свої знання і вміння молодим рукодільницям. За привезеними нею з собою п'ятьма були виготовлені ці допоміжні інструменти для всіх її перших учениць. А їх прийшло на навчання дванадцять – стільки, скільки видів технік у кримськотатарській вишивці. Десять з них детально описані у книзі П. Чепуріної «Орнаментальне шитья Криму», виданій у 1938 році.

Під керівництвом З. Бекірової ученици протягом двох тижнів день за днем опанували шість основних і чотири додаткових видів технік, з яких особливою скрупульозності та терпіння потребували три різновиди глухої двосторонньої гладі: татар ішлеме, есаб ішлеме або османли ішлеме і теллі. Незважаючи на складність, саме вони найчастіше використовувалися майстринями минулого для вишивання таких виробів, як свджаир – декоративне панно для прикрашання інтер'єру будинку, марама – дівоче покривало на голову, очкур – чоловічий весільний пояс.

Святковий одяг – жіночі та чоловічі куртки, футляри для Корану, годинників та інших предметів часто прикрашалися «мікламою» – односторонньою вишивкою золотими і срібними нитками на попередньому настилі, що виконується на щільних тканинах – оксаміті, атласі або шкірі, та «буке» – шитьм поспірленими або золоченими шнурками. Цим гаптуванням, що відзначалося витонченістю, красою і багатством, раніше займалися на замовлення багатих людей у спеціальних крамничках лише чоловіки, оскільки це була важка і виснажлива праця.

З. Бекірова, віртуозно володіючи всіма техніками, передавала своїм ученицям усі тонкощі рукоділля, правиль-

ЕНЕРГІЯ СОНЦЯ В ШОВКОВІЙ НИТІ

– У нас звичай такий був: кожна дівчина перед одружженням повинна вишисти собі придане і весільний пояс для нареченої, – розповідає жителька Сімферополя Шемсіє Асанова. – Я була молода, і хоч після війни в кінці 40-х – на початку 50-х років минулого століття в Узбекистані був голод і холод, люди шукали гас для освітлювальних ламп, а я – нитки. Знаходила їх у магазинах і вишивала.

Вона вголос прочитала молитву, з якою починає завжди вишивання, і в залі пролунали оплески немолодій ужінці, яка, за її словами, спеціально прийшла з дочкою на відкриття виставки «З'язок покоління», прочитавши про неї в газеті. Шовкова нитка тоненька, однак коли вона стелеться в руках майстрині по тканині кожної дня, то прокладається нею на землі великий шовковий шлях, витончений і світлий як гімн красі та добри.

Ельвіра Османова, яка була однією з дванадцяти учениць З. Бекірової, близько двох

пам'яті, зв'язуюча нитка сьогодення з минулим, нова сходинка вгору в мистецтві, яке зачаровує всіх.

Коли принц Карлз Уельський приїжджає на початку 90-х років минулого століття в Крим і відвідує Ханський палац у Бахчисараї, його більш за все вразили кримськотатарські вишивки орнаменти. Великі колекції їхніх різноманітних зразків мали царська родина Романових, знаменитий художник І. Айвазовський, відомий історик А. Бертьє-Делагард. Інтерес до предметів декоративно-прикладного мистецтва кримських татар великий і нині, а вишивки користуються популярністю у представників інших культур.

років після того на практиці осягала руками різні види технік гаптування, а розумом – глибоку філософію, яку вкладали жінки минулого в вишивці квітку, листок, стручок перцю... У кожного орнамента була своя магія, своєрідний код щастя та оберіг від злих сил. Біолог за фахом, вона свое знання природи і флористики перекладала нитками в символічну змістовність художнього полотна, навчала цьому інших на курсах, що періодично організовувалися в Криму. Зокрема, на один із наборів новачків за програмою і кошторисом ООН приїжджають покоління у кримськотатарському декоративно-прикладному мистецтві, що завдяки її було врятовано від забуття, отримало новий імпульс для розвитку.

Відповіді на багато своїх питань вишивальниці одержали на єдиній приживіті персональній виставці Зулейхи Бекірової, що відбулася в 1998 році в Центральному музеї Тавриди. Старішина кримськотатарських майстринь побуває тоді в Бахчисараї, Ханському палаці, навчальному мусульманському закладі – Зинджирли медресе. Її зацікавили килими, які тчуть у місцевих селах з вовни кіз. І відвідавши з іншими кримськими майстринями кілька таких домашніх майстерень, звертала увагу на орнаментацію виробів, концепцію їх побудови та підбору кольорів.

Ці принципи є основою роботи бахчисарайського майстра золотого гаптування Халіде Кіпчакової. Здобувши практичні навики під керівництвом Е. Османової, вона нині сама веде курси вишивальниць, закладає в орнаментальну символіку необхідний замовнику смисл залежно від призначення виробу.

– П'ятнадцять років тому, коли я починала професійно займатися вишивкою, не було навіть сировини, – говорить.

– А сьогодні перед нами постала інша проблема: підкріплення за короткі строки курсів практичних навичок теоретичними знаннями.

Допомагати вирішувати її взялася севастопольська художник-модельєр Венера Курмаєва. Першою ластівкою стала дівчина з тимчасовою курточкою орнаментів від узбецьких і таджицьких, особливості колористики на вишивках жителів Південно-бережжя і степових районів.

– А сьогодні перед нами постала інша проблема: підкріплення за короткі строки курсів практичних навичок теоретичними знаннями.

Допомагати вирішувати її взялася севастопольська художник-модельєр Венера Курмаєва. Першою ластівкою стала дівчина з тимчасовою курточкою орнаментів від узбецьких і таджицьких, особливості колористики на вишивках жителів Південно-бережжя і степових районів.

– А сьогодні перед нами постала інша проблема: підкріплення за короткі строки курсів практичних навичок теоретичними знаннями.

Допомагати вирішувати її взялася севастопольська художник-модельєр Венера Курмаєва. Першою ластівкою стала дівчина з тимчасовою курточкою орнаментів від узбецьких і таджицьких, особливості колористики на вишивках жителів Південно-бережжя і степових районів.

– А сьогодні перед нами постала інша проблема: підкріплення за короткі строки курсів практичних навичок теоретичними знаннями.

Допомагати вирішувати її взялася севастопольська художник-модельєр Венера Курмаєва. Першою ластівкою стала дівчина з тимчасовою курточкою орнаментів від узбецьких і таджицьких, особливості колористики на вишивках жителів Південно-бережжя і степових районів.

– А сьогодні перед нами постала інша проблема: підкріплення за короткі строки курсів практичних навичок теоретичними знаннями.

Допомагати вирішувати її взялася севастопольська художник-модельєр Венера Курмаєва. Першою ластівкою стала дівчина з тимчасовою курточкою орнаментів від узбецьких і таджицьких, особливості колористики на вишивках жителів Південно-бережжя і степових районів.

– А сьогодні перед нами постала інша проблема: підкріплення за короткі строки курсів практичних навичок теоретичними знаннями.

Допомагати вирішувати її взялася севастопольська художник-модельєр Венера Курмаєва. Першою ластівкою стала дівчина з тимчасовою курточкою орнаментів від узбецьких і таджицьких, особливості колористики на вишивках жителів Південно-бережжя і степових районів.

– А сьогодні перед нами постала інша проблема: підкріплення за короткі строки курсів практичних навичок теоретичними знаннями.

Допомагати вирішувати її взялася севастопольська художник-модельєр Венера Курмаєва. Першою ластівкою стала дівчина з тимчасовою курточкою орнаментів від узбецьких і таджицьких, особливості колористики на вишивках жителів Південно-бережжя і степових районів.

– А сьогодні перед нами постала інша проблема: підкріплення за короткі строки курсів практичних навичок теоретичними знаннями.

Допомагати вирішувати її взялася севастопольська художник-модельєр Венера Курмаєва. Першою ластівкою стала дівчина з тимчасовою курточкою орнаментів від узбецьких і таджицьких, особливості колористики на вишивках жителів Південно-бережжя і степових районів.

– А сьогодні перед нами постала інша проблема: підкріплення за короткі строки курсів практичних навичок теоретичними знаннями.

Допомагати вирішувати її взялася севастопольська художник-модельєр Венера Курмаєва. Першою ластівкою стала дівчина з тимчасовою курточкою орнаментів від узбецьких і таджицьких, особливості колористики на вишивках жителів Південно-бережжя і степових районів.

– А сьогодні перед нами постала інша проблема: підкріплення за короткі строки курсів практичних навичок теоретичними знаннями.

Допомагати вирішувати її взялася севастопольська художник-модельєр Венера Курмаєва. Першою ластівкою стала дівчина з тимчасовою курточкою орнаментів від узбецьких і таджицьких, особливості колористики на вишивках жителів Південно-бережжя і степових районів.

– А сьогодні перед нами постала інша проблема: підкріплення за короткі строки курсів практичних навичок теоретичними знаннями.

Допомагати вирішувати її взялася севастопольська художник-модельєр Венера Курмаєва. Першою ластівкою стала дівчина з тимчасовою курточкою орнаментів від узбецьких і таджицьких, особливості колористики на вишивках жителів Південно-бережжя і степових районів.

– А сьогодні перед нами постала інша проблема: підкріплення за короткі строки курсів практичних навичок теоретичними знаннями.

Допомагати вирішувати її взялася севастопольська художник-модельєр Венера Курмаєва. Першою ластівкою стала дівчина з тимчасовою курточкою орнаментів від узбецьких і таджицьких, особливості колористики на вишивках жителів Південно-бережжя і степових районів.

– А сьогодні перед нами постала інша проблема: підкріплення за короткі строки курсів практичних навичок теоретичними знаннями.

Допомагати вирішувати її взялася севастопольська художник-модельєр Венера Курмаєва. Першою ластівкою стала дівчина з тимчасовою курточкою орнаментів від узбецьких і таджицьких, особливості колористики на вишивках жителів Південно-бережжя і степових районів.

– А сьогодні перед нами постала інша проблема: підкріплення за короткі строки курсів практичних навичок теоретичними знаннями.

Допомагати вирішувати її взялася севастопольська художник-модельєр Венера Курмаєва. Першою ластівкою стала дівчина з тимчасовою курточкою орнаментів від узбецьких і таджицьких, особливості колористики на вишивках жителів Південно-бережжя і степових районів.

– А сьогодні перед нами постала інша проблема: підкріплення за короткі строки курсів практичних навичок теоретичними знаннями.

Допомагати вирішувати її взялася севастопольська художник-модельєр Венера Курмаєва. Першою ластівкою стала дівчина з тимчасовою курточкою орнаментів від узбецьких і таджицьких, особливості колористики на вишивках жителів Південно-бережжя і степових районів.

– А сьогодні перед нами постала інша проблема: підкріплення за короткі строки курсів практичних навичок теоретичними знаннями.

Допомагати вирішувати її взялася севастопольська художник-модельєр Венера Курмаєва. Першою ластівкою стала дівчина з тимчасовою курточкою орнаментів від узбецьких і таджицьких, особливості колористики на вишивках жителів Південно-бережжя і степових районів.

– А сьогодні перед нами постала інша проблема: підкріплення за короткі строки курсів практичних навичок теоретичними знаннями.

Допомагати вирішувати її взялася севастопольська художник-модельєр Венера Курмаєва. Першою ластівкою стала дівчина з тимчасовою курточкою орнаментів від узбецьких і таджицьких, особливості колористики на вишивках жителі

«ПРО СТАН І ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РЕЛІГІЙНОЇ СИТУАЦІЇ ТА ДЕРЖАВНО-КОНФЕСІЙНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ»

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЗВІТ МІНІСТЕРСТВА КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ (КОРОТКИЙ ВИКЛАД)

(Продовження. Поч. у № 17-18)

Українська православна церква Київського патріархату (УПЦ КП) за кількістю релігійних громад, що складають її мережу, посідає друге місце в країні. Упродовж останніх чотирьох років УПЦ КП розширила мережу з 4128 структур у 2009 р. до 4702 осередків у січні 2013 році (574 організацій або 12,2 % приросту).

У 2013 році релігійні організації УПЦ КП становлять 24,6 % православних осередків країни або 12,7 % від всіх релігійних організацій держави. Більшість релігійних громад УПЦ КП діє на заході держави, зокрема у Львівській (469), Київській (378), Волинській (362), Рівненській (331), Івано-Франківській (304), Тернопільській (301), Вінницькій (237), Хмельницькій (235) областях. У структурі УПЦ КП діють патріархія, 34 єпархіальних управління, 4553 громади (3141 священнослужитель), 59 монастирів (181 чернець), 27 місій, 12 братств, 16 духовних навчальних закладів (1073 слухачі) та 1324 недільні школи. Діяльність УПЦ КП висвітлюють 36 періодичних релігійних видань.

Кількість громад Української автокефальної православної церкви (УАПЦ) зросла з 1184 одиниць у 2009 році до 1247 структур у січні 2013 році (63 організації або 5 % приросту за 4 роки). На початок 2013 року релігійні організації УАПЦ становлять 6,5 % православних осередків країни або 3,4 % від всіх релігійних організацій держави. Переважна більшість релігійних громад УАПЦ діє у західних областях країни, зокрема у Львівській (393), Тернопільській (247), Івано-Франківській (151), Хмельницькій (80), Черкаській (59), Вінницькій (54) областях. УАПЦ має патріархію, 15 єпархіальних управління, 1205 громад (731 священнослужитель), 11 монастирів (10 ченців), 7 місій, 1 братство, 7 духовних навчальних закладів (129 слухачів) та 307 недільних шкіл. Діяльність церкви висвітлюють 6 періодичних релігійних видань.

На території держави також діють релігійні організації інших православних деномінацій, які представлені нечисленними громадами, зокрема — Руська православна старообрядницька церква Білокриницької згоди (64), Руська православна старообрядницька церква безпопівської згоди (13), Руська православна церква закордонної (33), Російська істинноправославна церква (31), інші (104).

Представники католицького віросповідання України об'єднуються в двох юрисдикціях, інституційна мережа яких на 1 січня 2013 року представлена 5029 осередками, що становить 13,6 % від загальної кількості релігійних організацій держави, проти 4477 одиниць, або 13,0 % на початок 2009 року. За останні 4 роки спостерігається тенденція до незначного збільшення питомої ваги католиків в загальнодержавній складовій (з 13,0 до 13,6 %). Кількість католицьких релігійних громад за останні 4 роки збільшилась на 552 одиниці, а у 2012 році — на 411 одиниць або 8,1 %, що є значно вищим від загальнодержавного (1,4 %) показника приросту за 2012 рік.

Громади Української греко-католицької церкви (УГКЦ) діють у усіх регіонах держави. За чотири останні роки УГКЦ розширила свою мережу з 3570 осередків у 2009 році до 3919 одиниць на січень 2013 року (349 організацій або 8,9 % приросту за 4 роки).

На початок 2013 року релігійні організації УГКЦ становлять 77,9 % католицьких осередків країни або 10,6 % від всіх релігійних організацій держави. Переважна більшість релігійних структур УГКЦ діють на заході держави, зокрема у Львівській (1588), Тернопільській (816), Івано-Франківській (700), Закарпатській (445) та Хмельницькій (65) областях. УГКЦ має в своєму складі 4 митрополії, у структурі яких 3 верховноархієпископських екзархати, 4 архиєпархії та 5 єпархій, опікуються 22 управлінських центри справами церкви, діють 3736 релігійних громад (2594 священнослужителі, в т. ч. 34 іноземці), 117 монастирів (1093 ченці), 25 місій, 2 братства, 16 духовних навчальних закладів (1315 слухачів). Діяльність церкви висвітлюють 27 періодичних релігійних видань.

За останні роки структура Римсько-католицької церкви в Україні (РКЦ) набула усталеної форми. Так, у 2009 році РКЦ нарахувала у своєму складі 907 організацій, у січні 2013 року її мережа складається із 1110 структур (203 організації або 18,2 % приросту за 4 роки).

На початок 2013 року релігійні організації РКЦ становлять 22,1 % католицьких осередків країни або 3,0 % від всіх релігійних організацій держави. Переважна більшість релігійних структур РКЦ діють на заході держави, зокрема у Львівській (163), Хмельницькій (153), Житомирській (145), Вінницькій (131), Закарпатській (100), Тернопільській (91), Івано-Франківській (37) областях. Нині РКЦ має у своєму складі Львівську архідієцезію та 6 дієцезій, 18 чернечих управління, 925 громад (621 священнослужитель, із них 260 іноземців), 105 монастирів (648 ченців), 41 місію, 5 братств, 9 духовних навчальних закладів (614 слухачів), 521 недільну школу. Діяльність РКЦ висвітлюють 13 періодичних релігійних видань.

Протестантизм в Україні на початок 2013 року налічує 10613 релігійних організацій, що складає 28,7 % від всієї релігійної мережі держави. На початок 2009 року кількість релігійних організацій протестантських церков становила 9595 одиниць або 27,8 %. Простежується тенденція до збільшення за 4 останніх роки питомої ваги протестантів в загальнодержавній складовій (з 27,8 до 28,7 %). Кількість протестантських структур на території України за останні 4 роки збільшилась на 1018 одиниць, а у 2012 році — на 610 одиниць або 5,7 %, що є вищим від загальнодержавного (1,4 %) показника приросту за 2012 рік.

(Продовження в наступному номері)

Банківські реквізити для пожертв на будівництво у Сімферополі Кафедрального собору «Храм Христа Спасителя» Української православної церкви Київського патріархату: р/р 26004223022, АБ «Укргазбанк», МФО 320478, ОКПО 22325271, парафія свв. Володимира і Ольги, м. Сімферополь

ПЕРШИЙ СВЯТКОВИЙ ПАСХАЛЬНИЙ МОЛЕБЕНЬ НА ТЕРИТОРІЇ ХРАМУ ХРИСТА СПАСИТЕЛЯ

На Великдень, 5 травня архієпископ Сімферопольський і Кримський Климент відправив перший святковий Пасхальний молебень і освятив паски на території майбутнього Храму Христа Спасителя у Сімферополі — на полі по вул. Київській, біля Української гімназії.

Для свята були всі підстави — і Великодні, небесні, і земні: 25 квітня на сесії міської ради Сімферополя було, нарешті, прийнято остаточне рішення про надання у постійне користування Управлінню Кримської єпархії УПЦ КП земельної ділянки площею 0,49 га для будівництва собору. Півтора десятка літ тривала ця багатостражданна земельна епопея, але архієпископ Климент, користуючись нагодою, хоче сьогодні лише подикувати усім — від влади міської, республіканської — до всеукраїнської, президентської — за те, що з Божою і її, влади, помічю це таки сталося.

На Трійцю заплановане встановлення на виділеній території дерев'яної церкви, яку замовили в Івано-Франківську, щоб проводити тут повноцінні Богослужіння, поки будуватиметься храм, який, за задумом, має стати не лише культовим, але й духовно-просвітницьким центром для кримчан.

Фото В. КАЧУЛИ

«ТІЛЬКИ СЛОВО — ПАМ'ЯТИ СПАСЕННІСТЬ...»

Хочеться чуда і трішки вина.
Дні пролітають, як сірі перони.
Чорний букет надвечір'я — ворони —
Місту підносять струнка далини.
Що ж, я свій вік одробила сповна.
Що ж, я свій вік одробила по-людськи.
Дні обіттають, як чорні пелостки.
Хочеться чуда і трішки вина.
Доки ж ці пута, пора і звільнити.
Де ж ви, мої золоті пастроали?
Літо літає і осінь дзвінить.
Розтач накручує чорні спіралі.
Де ж мого слова хоч би хоч луна?
Знову пішла Україна по колу.
Знову і знову, ще раз у ніколи??!
Хочеться чуда і трішки вина.
...Можна зрозуміти це почуття відповідальності за своє Слово, цей властивий величим поетам болісний сумнів у його почутості, що тrivогу за долю свого Слова, бо вона невіддільна від

долі народу, долі Вітчизни. Згадується трагічне Шевченкове: «Неначе не було мене». Та не зовсім так. Був Шевченко і є. Хоч скільки тих, що «оглухи, не чуяте». Або користуються ідеологічними спецзатичками для вух, чужого й вітчизняного виробництва. І її, Ліні Костенко, слово відлунює для здатних чuti. А глухих завжди вистачало й вистачатиме. Це наче їй підстава для «розлачу». Тут вистачить «трішки вина», щоб заспокоїтися і повернутися до робочого настрою. Ale є інший, страшніший розлач: «Знову пішла Україна по колу», «ще раз у ніколи». Ось тут і «хочеться чуда». А його не сталося. Може, ще станеться? Ale скільки ж можна випробовувати терпіння історії?»

Іван ДЗЮБА
(З книги про творчість Ліні Костенко «Є поети для епох»)

* * *
Нехай підождуть
невідкладні справи.
Я надивлюсь на сонце і на трави.
Наговорюся з добрими людьми.
Не час минає, а минає ми.
А минаємо... ми минаємо...
так-то...
А час — це тільки відбивання такту.
Тік-так, тік-так...
і в цьому вся трагічність.
Час — не хвилини,
час — віки і вічність.
А день, і ніч, і звечора до рання —
Це тільки віхи цього проминання.
Це тільки мить,
уривочок, фрагмент.
Остання нота
що бринить в повітрі, —
дивися: Час, великий диригент,
Перегортав ноти на плюті.

* * *
Майбутні злочинці іще в личинці.
Колишньому глюду
вже не до плоду.
А десь в Березівці чи в Чучинці
Чучикає баба майбутнє народу.
Воно лежить у рожевій льолі,
Йому на поріг прибута підкова.
Над ним схилилось
обличчя Долі, —
Її усмішка така загадкова!
Слова підлітають
над гривою казки,
І серце підказує правду уму.
Не східні царі, ні волхи,
ні підпаски —
Жоржини прийшли
поклонитись йому.
І верби прийшли.
І прийшло незабутнє.
І люди, я не люди, добро і зло.
Але майбутнє тому і майбутнє,
Що має бути, що б не було!
Морями пшениці,
у паощах м'яти,
Де літо стоїть,
як мальований глек, —
Пливуть і пливуть
колискові фрегати,
Летять космонавти
на крилах лелек...
* * *

Старої казки пісня лебедина,
Нема — нема, а раптом запече.
Ішла людина,
просто йшла людина,
Закинувши шарманку за плече.
Гули мости, двигти автостради,
Машини мчали наче навміння.
І явори просили Христа ради
Хоч жмен'ку тиші у долоні дня.
І так щодня, щовечора, щоранку,
Так щодуші? — мигти у всі кінці.
А він ішов, наспистував.
Шарманку
Підтягував щораз на ремінці.
Стара гравюра, вицвіла картина,
Зворушливий чудній анахронізм.
Колись вона ще звалася
«катеринка», —
З якої казки він її приніс?
Крути шарманку,
пожалій нас трохи.
У нас є і зорі он, і клен.
Великі вуха нашої епохи
Нехай хоч мить
побудуть без антен!
В його волоссі заблудився вітер.
Фонтаном бив асфальт,
як риба-кит.
То, може, був звичайний
реквізитор
І йшов на склад здавати реквізит.
А всі були вже трішечки поети,

I rozplivalis posmishki do vuh,
I vechir sypav zoloti moneti
V bygo poterpti siri kapelju...
* * *
Стоять жоржини мокрі-мокрі.
Сплять діамантові жуки.
Під грушою у дікій моркві
До ранку ходять їжаки.
А в сні далекому, туманному,
Не похиляючи траву —
Дюймовочка в листочку
капустяному, —
Я у життя із вічності пливу.
* * *
Малина, м'ята, дим і димарі.
Лункою тиші гойдалки сорочі.

Ліна КОСТЕНКО

I вишиняки — чим вище на горі,
Тим вишенки дрібніші і солодші.
Якби мені вернутися туди!
Там яблуні старі і розсохаті.
Сади мої, сади мої, сади!..
Як важко бути Антеєм на асфальті!
* * *
У запічку гномик плямкає.
Цвіркунчик завів руладу.
Тихен'ко цокнула клямка —
Бабуся іде із саду.
Глуха сінешна акустика.
За лиштву чіпляються айстри.
Бабуся скидала хустку
І ставала біла, як айсберг.
А я, діждавшися мужньо,
Не зводжу з неї очей.
А хатка, як біла мушля,
На самому дні ночей.
Жаринка в печі зачаєна,
Сніпка перевесло туге...
Take все тоді звичайнє,
Take все тепер дорого!

Стойт у ружах золота колиска.
Блакитні вії хата підніма.
Світ незабгнений здалеку
і зближка.

Початок є. А слова ще нема.
Ще дивен дим, і хата ще казкова,
І ще ніяк нічого ще не звут.
І хмаря, не прив'язані до слова,
От просто так —

пливуть собі й пливуть.

Ше кожен пальчик
сам собі Бетховен.
Ще все на світі гарні і мое.

І світить сонце оком загадковим.

Ще слів нема. Поезія вже є.

ГІРКІ ЧЕРЕШНІ

Де шлях летючими штрихами
За обрій віддалі несе —

Гіркі черешні над шляхами —

Спасибі вам за все, за все!

За цю красу, що при дорозі,

За цю солодку гіркоту,

За те, що люди вже дорослі,

Гілляку ловлять на льоту!

За те, що ви необережні,

При самій трасі — нічній.

За слово радісне — «черешні»,

Де є і чари, і раї.

За те, що втомлений, аж чорний,

На ваше листя молоде,

Загримирований під чорта

Шофер очима поведе.

* * *
Не говори печальними очима
Те, що бояться вимовити слова.
Так виникає ніжність самочинна.
Так виникає тиша грозова.
Чи ти мій сон, чи ти моя уява,
Чи просто чорна магія чола...
Яка між нами райдуга стояла!
Яка між нами прірва пролягла!

* * *
I не минає, не минає!
I вже, напевно, не міне.
Тривога душу розпинає:
A що, як любиш не міне?
Я по-латині: аморе, амо!
Невже від цього рятунку немає?
A море, мамо,
A море, мамо, теж не мінає.
A море, мамо, аморе, амо!
A море, мамо, аморе, амо!
Я обламаю хвилинам пальці,
Щоб не сплітались в печаль годин.
Розпалися хмари на міліграми,
І всіх колодязь каламаря.
Куди забігти? Аморе, амо...
На карті місяця теж моря.
Чманіє сад од квітучої рясності.
Іду, збиваю росу хвошів...
Море Кризисів.
Море Ясності.
Море Дошів.

* * *
Недумано, негадано
Забігла в глухомань,
Де сосни пахнуть ладаном
В кадильницях світань.

De вечір пахне м'ятою,
Aж холодно джмелю.

A я тебе, а я тебе,
A я тебе люблю!

Ловлю твоє проміння
Крізь музiku беріз.

Люблю до оніміння,
Do стогну, do сліз.

Без конякя їй шампана,

I вже без воротя, —

Я п'яна, п'яна, п'яна

Na все своє життя!

* * *

Ранесенько, акації ще спали,

Росою ще не сплакались кущі,

Ми йшли удвох, і вишині осипали

Рожевий цвіт на траві і хвоші.

Стояла тиша. Плесо придинірове

Торкала чайка, вигнуте крило.

A сонце, сонце, сонце —

пурпурове! —

Takого ще ніколи не було.

A mi iшли. Nas višni osipali.
Še doivo буде pam'ять tam hodit.
Ranescenky, akačii ře spali...
Movchali mi, ře obzvudit.

* * *

Šo v nas bulo? Lubov i lito.
Lubov i lito bez trirov.
Oce i vše. A vzagali-to
Ne tak i malo, ja na dvox.

Oscy nachi nochi serpen vijne,

Prokotit veresen gromi,

I vredit nebo divovijne

Cklynnimi zoryami zimi!

I znova dkmil rozmružit kvitku.

I lito gratime v loto.

I znow splate na spicakh plitku

Storukiy veletein — Hixto.

I v cymu dniv krougovorti,

De vse minati pospisha,

Ja ta ptašinočka na droti,

Sponchine stolmena duša.

* * *

I den, i nič, i mity, i vichniste,
I tisha, i dev'jaty val —

Tvoj ochi magična nijknist

I gub rozmplavlenijs metal.

V nich visokosnogo pritulku —

Koli ide obertom zemlya —

Ti do plecha meni priutiliš

Besmertnijm rukom skripla.

* * *

Misto, premisto, pramisto moe!

Stibische ludyske

z asfaltu i betonu.

Ja tam ne bude, a vse-taki e

Toi siluet u vikni zolotom!

Oscy ja proходжу, i oscy ja proudu.

Moje, i navik,

ale sprava ne v tomu —

Tiški bne tanuv, ja tina na lyodju,

Toi siluet u vikni zolotom!

Sklyki duša proriva tehet!

* * *

Z morja i sushi — dodomu, dodomu!

Tam, de u meni e toy siluet,

Toi siluet u vikni zolotom!

* * *

Nektar doshy v betonnomu

flakon.

ВШАНУВАЛИ МАМ-ГЕРОЇНЬ

29 квітня в смт. Роздольнє пройшли урочистості, присвячені підбіттю підсумків районного конкурсу «Людина року 2012». У рамках заходів відбулося вручення посвідчень і нагрудних знаків до почесного звання «Мати-героїня».

У церемонії вручення взяли участь Постійний Представник Президента України в АР Крим Віктор Плакіда,

голова Роздольненської районної держадміністрації АР Крим Юрій Городничий, депутат Верховної Ради АР Крим Сергій Акімов, представники органів місцевого самоврядування, депутати селищної ради.

На виконання Указу Президента України В. Ф. Януковича Постійний Представник Президента України в АР Крим Віктор Плакіда вру-

чив посвідчення та нагрудні знаки до почесного звання «Мати-героїня» 26 матерям Роздольненського району за материнську самовіданість, народження та зразкове виховання дітей, забезпечення умов для їхнього всебічного розвитку.

Після нагородження для усіх присутніх відбувся святковий концерт.

Прес-служба Постійного Представника Президента України в АР Крим

МАДОННА З БЛАГОСЛОВЕННЯ ГОСПОДНЬОГО

«...Мої милі! Матусі! Хай Вас, рідненка, Бог благословить! Матусі, яка не народила мене, але рідною стала! Нехай усе світле збувається у Вашому житті, мої мамусю Галю! Я цілу ніжко Ваші нектомні руки, що й мене доглядають, я рідного сина. Ви, мамо, свята Мадонна благословенна Господом у цім житті... З поговою до Вас — син Андрій»...

Таких вітань у Галини Гнатівні Скрипіченко багато — од десяткою (!) рідних синів та дочок, а ще від трьох синочків, котрих пригорнула до свого серця ця великоушна Жінка, Мати, Мадонна з благословення Господнього! Бердичівська Мадонна, бо саме в цьому чепурному місті на Житомирщині вона мешкає зі своєю великою родиною.

...Щасливим віддався 1975-й рік для Галини та Євгенії Христиченків, коли вони стали на весільний рушник, поєднали долі в ціркі любові та порозумінні. Почали мов добірні грибочки післі рясних літніх дощів скрашувати їхнє подружжє щастя синочка та донечки. А нині первісток цього славного подружжя Віталій уже своїх чотирьох діток ростить у далеко ще не сорок літ. Брат його Анатолій вже трійко діток має. Потім Леся, Федя, Василько, Сашко звеселили родину Христиченків: вони сьогодні ростять восьмеро синочків і донечок! Отож, п'ятнадцять (!) онуків мають у родинному гурті дідусь і бабуся Христиченки.

Та, на превеликий жаль, не всіх славних онуків випало діджатися Євгену Никифоровичу Христиченку... Трагічний випадок рано вкоротив його життєвий шлях... Того трагічного року найстаршому синові виповнилося 20 літ, а наймолодшому Романкові лише п'ять...

Едуард ПОДІЛЬСЬКИЙ, журналіст

Сьогодні ще біля матері живуть Максим, Денис, Лілія та Роман — поки ще одружені. А старші, котрі вже мають власні сім'ї, маже всі проживають у рідному Бердичеві, а двоє — у сусідній Мирославці. Що цікаво — маже всі Христиченки добре знаються на будівельній справі, й у дома все до пуття зроблено власноруч батьками і дітьми, тягнуться до справи вже й онуки.

Через чотири роки після смерті чоловіка до їхнього гурту долучився ще один синок сирітської долі — Андрій Каленик. У чотири роки потрапив він до інтернату. Підріс, скінчив школу, вчився в місцевому професійному училищі. Познайомився із синами Галини Гнатівні, часто гостював у цій родині. А невдовзі взяла його Галина Гнатівна за свого сина. Та в Андрія ще було двійко менших братиків, котрі також мешкали в сиротинці. У вихідні він їх забирає із собою до гурту Христиченків, а невдовзі і вони стали рідними для Галини Гнатівні та її дітей.

— Нас тато і мама завжди вчили не цурати-ся ніякої роботи, — каже Денис Христиченко.

— Ми не просто бачили труднощі, а вчилися з малих літ їх переборювати, ніколи не докучали батькам якимись забаганками, виходили із ситуації як могли, бо все в нашій сім'ї було з любові... Ми найдужче любимо і шануємо батьків, тяжко пережили втрату дорогого татуся, а його смерть ще більше нас зірінна, згуртувала, бачте, навіть чужі діти нашій матусі рідними стали, а для нас — братами. Може, в цьому і є найвищий вимір людського щастя...

Дмитро ПОДІЛЬСЬКИЙ, журналіст

ОСЬ ДЕ, ЛЮДИ, НАША СЛАВА!

Напередодні свята Весни і Праці на майдані Нахімова відбулося урочисте відкриття Дошки Пошани, на яку за високу досягнення у професійній діяльності і сумінні праці занесені 24 кращих трудівники підприємств, організацій та установ району ТЗ найкращими трудовими колективами.

Радісно було довідатись про вшанування праці заступника директора інституту післядипломної освіти Севастопольського міського гуманітарного університету з питань зовнішнього незалежного оцінювання, керівника центру ЗНО Ніни Савельєвої. Вона починала працювати методистом з українською мовою. У 1997 році рішенням ректората університету було створено кафедру української філології, і Ніни Василівні стала першим її завідувачем. Кафедрою підготовлено більшість учителів української мови та літератури, які сьогодні працюють в школах Севастополя.

Вона розповіла, як разом з колегами й однодумцями — Валентиною Лопатю та Валентину Надточій розробляли основні напрямки роботи кафедри. Це мав бути не лише центр навчальної роботи, а й культурно-просвітницький український осередок.

З 2006 року Ніна Савельєва керує Центром ЗНО, у якому ще працюють 5 методистів. Основна робота педагогів — організація і проведення ЗНО для випускників навчальних закладів усіх типів м. Севастополя. Це складний поетапний процес: інформування населення через місцеві ЗМІ щодо щорічних особливостей проведення ЗНО, реєстрація всіх учасників, підбір, наочні і закріплення за пунктами тестування персоналу (педагоги, які забезпечують проведення ЗНО в пунктах тестування), організація роботи пунктів перевірки відкритої частини тестових завдань з українською мовою та літературою та з англійською мовою. Шороку це робота більше ніж з 3500 учнів.

«Сьогодні відчуваю хвилювання і радість, — ділиться своїми почуттями Ніна Василівна Савельєва. — Важаю, що в моїй особі міська влада оцінила роботу всього колективу Інституту післядипломної освіти, зокрема Центру зовнішнього незалежного оцінювання».

Під час урочистостей Ніна Савельєву вітали керівництво міста, району та її колеги. Важливо відзначити, що вона єдина висловила свою подяку українською мовою.

Її багаторічна колега Валентина Володимирівна Лопатю розповідає:

«Знаю Ніну Василівну більше 20 років як надзвичайно відповідальну, високоосвічену, інтелігентну людину. Вагомий її внесок сьогодні в чітку й налагоджену підготовку та проведення зовнішнього незалежного оцінювання в нашому регіоні. Вона завжди спокійно, дохідливо інформує як керівників навчальних закладів міста, педагогів, так і батьків, громадськість, мешканців Севастополя про особливості проведення вступної кампанії, а головне, передбачає проблемні моменти і своєчасно вживав додаткових заходів для більшої ефективності роботи. З самого початку за провадження зовнішнього незалежного оцінювання в Україні Севастопольський Центр ЗНО не отримав жодних нарікань у своїй діяльності.

А ще її завжди радісно сприймали і сприймають слухачі курсів підвищення кваліфікації, педагоги різних предметів, яких Ніна Василівна не просто навчає українською мовою, а зачаровує нею. Особливо цінними є її практикуми з грамати-

З ІСТОРИЇ ПІСЕНЬ

ПАМ'ЯТИ МАТЕРІ

В житті інколи трапляються події, які чи-мось особливо вразили, тому і залишаються в пам'яті назавжди. Такою подією було для мене пісенне свято «Осіннє золото» в селі Березова Рудка Пирятинського району Полтавської області.

Тоді осінній день видався лагідним, теплим. На пісенне свято «Осіннє золото» приїхали вшанувати світлу пам'ять улюбленого земляка, заслуженого діяча мистецтв України, лауреата Національної премії імені Т. Г. Шевченка, поета-пісняра Дмитра Омеляновича Луценка хорові колективи художньої самодіяльності, співаки з усіх районів Полтавщини, гости із столиці: артисти, письменники, діячі культури. В репертуарі співаків і хорових колективів були пісні на вірші талановитого поета Дмитра Луценка.

Великий концерт відбувався під відкритим небом на великому співочому полі, в густому обрамленні дерев, за селом Березова Рудка. Сцена споруджена з дощок знаходилася внизу, на широкій долині, де повсюди зелена трава, а в ній виднілися пізні осінні квіти. Навпроти, на високому мальовничому пагорбі, на лавах, а то просто на пеньках і колодах сиділи баґато глядачів, в основному земляки поета та полтавці з навколошніх сіл, міст та гості з Києва. Усі із захопленням слухали мелодійні пісні: «Києве мій», «Не шуми, калинонько», «Хата моя, біла хата», «Фронтовики», «А мати ходить на курган», «Батькове серце», сповнену тути і щемкого болю «Мамину вишню» та інші.

Мене запросила на це пісенне свято дружина поета Тамара Іванівна Луценко. Після концерту з нею побував на обійті, де минули дитинство та юнацькі роки поета. Нині тут зі своєю сім'єю мешкає його молодший брат Іван Омелянович. Відчутно, що в цій родині люблять, шанують поета. В одній з кімнат на стіні висить великий портрет Дмитра Луценка, оповитий рушником з червоними маками. На видному місці стоять на книжкових полицях його твори. Чемний господар Іван Омелянович запросив нас з ним піти в садок за хату. Тут він показав розлогу вишню, що посадила маті Євдокія Оникіївна. Розповів, що вона виростила шестеро дітей. І всі вони казали про цю вишню, яка щороку щедро родила, пригожала смачними ягодами: це — мамина вишня. Та без своєї добрій господарки вона навесні похиляється у журбі, ніби й вишня плакала за нею... Тоді із серця сина, поета вихлюпнулася бочкою, щемкі рядки:

Та не порадує літо
Душу мою молоду, —
Плаче тепер білим цвітом
Мамина вишня в саду.
Невдовзі у Березову Рудку до Дмитра Омеляновича Луценка (він ранньої весни відпочивав у родичів) приїхав його приятель, відомий український композитор Анатолій Пашкевич, автор славнозвісної пісні «Степом, степом...» на текст поета Миколи Негоєва та чудових мелодій на вірші Дмитра Луценка: «А мати ходить на курган», «Хата моя, біла хата», «А серце не камінь». Вони удвічі пішли за біlostінну хату в садок. Тут поет показав гостеві мамину розлогу вишню, облиту рясно-рясно білим цвітом, і прочитав вірш «Мамина вишня». Як читав його, то тремтів голос, забриніли на віях сльози. Обійняв поета за плечі Anatolii Pashkevich.

— Дмитре, в моєму селі також росте моєї мами вишня. А мами давно вже немає. Я слухав твій вірш — і в уяві постала моя мама, як іде по стежині, поспішає назустріч мені. Пелюстки вишні її заквітали плечі, косу, сяють ласково очі... У мене вже є мелодія на твій такий прекрасний вірш. І буде, Дмитре, твоя «Мамина вишня» піснею пам'яті нашим дорогим матерям.

Зайшли до хати. Невдовзі з неї полинула пісня про матір. Вони співали разом зворушилі, хвилюючі рядки:

Давнє й близьке сокровенне
Все там, аж терпнє душа.
Начебто мама до мене
Стежкою в сад поспіша.

До серпня глибоко припала ця неповторна і мелодію, і словами лірична пісня полтавці, народній артистці України Раїсі Кириченко. Завжди вона співала її неповторно, проникливо. Пісня талановитих митців Дмитра Луценка і Анатолія Пашкевича «Мамина вишня» і сьогодні хвилює усіх нас.

Володимир КАПУСТИН,
поет, публіцист, член Національної
спілки письменників України

ки для вчителів української мови та літератури. Як організаторів курсів мені приємно спостерігати, коли мої колеги, не соромлячись, уточнюють у Ніні Василівні ті чи інші складні питання морфології, вживання певних граматичних форм тощо. А це свідчить про відкритість, душевну теплоту Ніні Василівні, звичайно, з боку вчителів — про їх глибоку повагу, вдячність.

Найбільшою чеснотою українці споконвіку вважали працелюбність. Дійсно, «хто дбає, той і має». Бажаю Ніні Василівні відчувати тільки задоволення, радість від розуміння своєї необхідності людям».

Подальших Вам, Ніні Василівно, успіхів у праці на благо нашого міста-героя Севастополя та на славу України!

</div

«МІЙ УЛЮБЕНИЙ ВЧИТЕЛЬ»

Добрий день, дороге «Джерельце»! Пишу тобі учні 5-А класу ЗОШ № 26 м. Сімферополя. Ми вже давно знайомі з тобою і з «Кримською світлицею». Із задоволенням читаємо оповідання, вірші, роздуми наших ровесників про різні історичні та життєві події. Газета вчить нас працелюбству, наслідковості, любові до природи та рідного краю, доброті, повазі до себе та оточуючих. Взагалі газета дуже-дуже класна!

Директор нашої школи Л. В. Балашова — надзвичайна людина. Це талановита вчителька і організатор, вона багато чого знає і вміє.

На уроках української мови ми працюємо з газетою «Кримська світлиця». Валентина Петрівна Коваленко дає нам різні завдання — знайти у статтях префікси або поєднання і т. д. А коли нещодавно прочитали у «Джерельці» оголошення: «Зaproшуємо юних читачів взяти участь у конкурсі — «Мій улюблений учитель» — відразу вирішили відгукнутися і запропонувати свої твори. Уклін вчителям, до яких хочеться йти на уроки!

Юлія САПРИКІНА

* * *

Наша школа — найкраща. В школі дружний колектив учнів та вчителів. Протягом року відбувається багато олімпіад, змагань, конкурсів. А ще мені дуже пощастило з учителькою, яка мені — приклад для наслідування. Це — Валентина Петрівна Коваленко, улюблена вчителька української мови та літератури. Вона проводить літературні ігри, кросворди «Кошик знань», вікторини. У неї дуже великий досвід роботи з дітьми. Лише за рік ми багато чого взнали. На її уроках завжди цікаво. Валентина Петрівна дуже добра людина, здатна постуپитися власним інтересам, бажанням заради своїх учнів. Вона вчить нас бути вихованцями, чесними, вівчливими, хоче, щоб ми вирости достойними людьми. А ще вона вчить нас любити нашу рідну Україну!

Валентина
Петрівна
Коваленко

«КРИМЧАНОЧКА»

Мене звати Анжела. Я люблю слухати музику, читати фантастику, жахи, фентезі.

Іноді віршую, пишу літературні замальовки. На твір «Ворожіння» мене надихнула мамина розповідь про подібну історію, яку, в свою чергу, колись розповіла їй бабуся. Звичайно, деякі елементи я вигадала сама...

ВОРОЖІННЯ

— Ой, — позіхаючи сказала Олеся, поступово виключаючись.

— Солодких снів! — крикнула їй на вухо її подруга Ліза.

— Га? Що? Де? — підскочила Олеся, відразу забувши про сон.

— Ти не забула, чого ми зустрілись? — запитала трішки роздратовано Ліза.

— Ні, ні! Що ти! Звичайно ні! — сказала Олеся трохи заголосно.

Перед дівчатами стояла містична споруда: дзеркала, поставлені одне навпроти одного, і свічки, що стояли по боках. Вікна зашторені — в кімнаті темно.

— Мені якось страшнувато, — сказала Ліза, відсуваючись від дзеркал.

— Ну, давай, я перша, — відповіла на те Олеся і заглянула в дзеркало.

Спочатку там нічого не мінялось, лише вогник свічки коливав і мерехтів. Але через кілька секунд дівчина побачила в кінці тунелю рух.

— Ну що? Щось видно? — нетерпляче спітала Ліза.

— Так, але я не можу розглядіти...

Назустріч дівчині ступала постать. Через декілька секунд її обличчя освітилося. То був молодий хлопець з дуже симпатичним обличчям. Він усміхнувся Олесі. Дівчина відвела очі від дзеркала.

— Ну що?

— Ти даремно боїшся, — сказала Олеся. — Я поки що нічого страшного не побачила. Там юнак. Дуже гарний.

— Справді?

— Так.

— Але обережно. Не дивися йому в очі, — сказала несподівано Ліза.

— Чому?

— Бо вони будуть нелюдські і щось може статися.

— Як це? — Олеся була вкрай здивована.

— Я читала про це в одній книжці. Очі можуть тебе налякати. Не дивися в них.

«Джерельце»

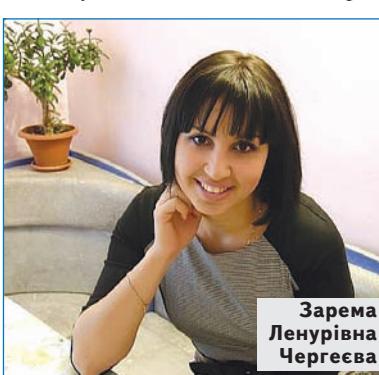
Я люблю свою школу. В ній прекрасні викладачі. Хочу бути щасливим! Я намагаюсь бути чесним, поважати батьків, шанувати вчителів. Стараюся читати всіх.

Богдан ГЕВОРКЯН

* * *

Я вчуся у школі № 26. Вона знаходитьться на вулиці, яку названо на честь Леоніда Тарабукіна, кримського підпільнника. Наша школа триповерхова, біля неї багато дерев. Я дуже люблю свою школу.

Мій улюблений вчитель — Зарема

Зарема
Ленурівна
Чергеєва

Ленурівна Чергеєва. Вона веде уроки інформатики. Ми вивчаємо комп’ютерні науки. Чим мені подобається ця вчителька? Вона дуже гарна, розумна та добра, може поставити нам двійки, але Зарема Ленурівна нас все одно любить, хоч і називає часом нас мавпочками. Нам дуже подобаються уроки інформатики. Ми дуже любимо свою вчительку! Я хочу бути схожою на неї, тому що вона — найкраща!

Марія ПІВНЕНКО

* * *

Нам дуже подобається «Джерельце», а особливо дитячі твори, які у ньому друкаються. Нам теж захотілося поділитися своїми творчими роботами. До цього нас захочує вчителька української мови. Найдорожча для мене людина — це Валентина Петрівна Коваленко. Вона навчає мене з 5-го класу. Я й зараз бачу перед собою її обличчя,

ласкаву посмішку. Тепле проміння її очей зігріває мене. Вона для нас — друг і порадник. Віміє відчувати наша настрій, вчити нас пізнавати самих себе, привчає мислити. Вона добра і справедлива і ставить лише заслужені оцінки. З якою емоційною енергією і душевною зацікавленістю вона розповідає про поетів, письменників! Я її шаную за те, що вона добра, чесна та розумна.

Ганна КВАСОВА

* * *

За національністю я — татарка, але свідомо пішла до українського класу і тепер знаю українську мову не гірше від російської. Я добра розумію усіх, хто розмовляє і російською мовою, і українською. У кожній людини є особлива любов до чогось свого, та кожен над усе любить свій край, людей, з якими поруч живе. Я люблю свою школу, своїх вчителів.

Мій клас знаходитьться на 2-му поверхі, а напроти — клас моєї улюбленої вчительки Аліси Володимирівни, яка викладає російську мову. Вона каже, що 5-А — це її улюблений клас. Аліса Володимирівна любить завжди одягати каблуки по 20 см, коли виросту, я теж буду одягати такі каблуки! Волосся в неї чорне, очі карі, вона середнього зросту і завжди одягається стильно. Вона нас любить так, що вона нам ставить оцінки в «серце», а ще вона малює там квіточки або смайліки. Я дуже хочу бути схожою на неї, тому що її дуже люблю.

Мавіле МЕДЖИТОВА

* * *

Мене звуть Юрій. В мене дуже багато друзів, з якими я спілкуюся в школі та проводжу вільний час. Мені подобаються всі вчителі, які нас вчать. Люблю твори Т. Г. Шевченка, із задоволенням їх вивчаю. Любов до української мови, до літератури мені прицешила моя вчителька Валентина Петрівна Коваленко. Я їй дуже вдячний, шаную за те, що вона справедлива.

Я люблю писати твори, слухати музику та читати книжки. Я розумію, що мені потрібні міцні та глибокі знання. Я із задоволенням вивчаю такі предмети як українська мова та література, російська та англійська мови. Для того, щоб багато знати, необхідно читати різноманітну літературу.

Дівчатка та хлопчики, читайте «Джерельце»! Там ви знайдете багато цікавого для себе!

Юрій ВАСЮТОНІ

* * *

Я вважаю, що мені в 12 років пощастило. Щастя мое в тому, що в мене чудові батьки і вчителі. До школи ти йдеш не тільки за знаннями, а й щоб поспілкуватися зі своїми друзями. У школі ти пізнаєш багато цікавого та корисного. Ці знання дуже знадобляться нам у житті.

Наш класний керівник — Володимир Олександрович Шеремет

Володимир
Олександрович
Шеремет

вчить нас бути чесними та добрими. Він завжди підтримає словом, вчасно може дати корисну пораду. Мене дуже захоплює розповідь вчителя про чарівний світ пригод та захоплюючих мандрів, про історії з життя видатних людей.

Микола ШЕРЕМЕТ

* * *

Я навчаюсь у 5-му класі. Мій улюблений вчитель — класний керівник Володимир Олександрович Шеремет. Він навчає нас етика та історії України. Я хочу бути схожим на нього, тому що він розумний, добрій, поважає усіх старінок. Він до мене дуже добрий. Розповідає багато цікавого на уроках. Він на нас ніколи не кричить. Володимир Олександрович дозволяє нам принести завдання на наступний урок, якщо ми не встигли його зробити. Я його шаную!

Кирило ТЕРПУТОВ

* * *

Я вивчаю музику у музичній школі «Таврія». Моя улюблена вчителька — Ольга Андріївна. Вона викладає музику, а я в ній навчаюся оперному співу вже близько двох

Наталя
Сергіївна
Сукманова

Запрошуємо наших юних читачів взяти участь у конкурсі — **«МІЙ УЛЮБЕНИЙ ВЧИТЕЛЬ»**. Напишіть до «Джерельця»: за що ви шануєте своїх учителів-наставників, чи хотіли б бути схожими на них, чи впливає ваше ставлення до вчителя на оцінку з того предмета, який він викладає? Це можуть бути прозові або поетичні твори обсягом до двох друкованих аркушів. Ілюстрації (фото, малюнки) — тільки вітаються! Надсилайте ваші твори звичайно чи електронно поштою на адресу редакції, кращі з них будуть опубліковані, а переможців чекають призи!

— Добре. Дівчина знову заглянула в дзеркало. Хлопець незмінно стояв скраю. Дуже хотілося глянути йому відчі. Після слів подруги дівчині дуже хотілося побачити, що ж такого страшного в тих очах.

— Не дивися в очі! — ще раз застерегла Ліза.

— Добре, добре, — поспішно відповіла Олеся.

Підняла очі вище — і зіткнулася з яскраво-червоним поглядом. Лицез хлопця викривилось. Страшна гримаса постала на обличчі шоно такого симпатичного юнака. У вухах залунав жахливий вереск. Олеся й сама закричала. Відчула удар в житів. Побачила, як поруч простяглась краща подруга, яка намагалася врятувати її від цього...

Дівчина упала на землю. Біля неї нікого не було, але хтось ніби шмагав по її тілі тисячами баготів... Врешті-решт вона зневітроміла...

Анжела ПОГАНЮК,
учениця 8-У класу НВК
«Школа-гімназія» № 10 м. Сімферополя

НАДСИЛАЙТЕ НА АДРЕСУ «Кримської світлиці» (поштову або електронну) ваші фотографії та коротенькі розповіді про себе на КОНКУРС ДУХОВНОЇ КРАСИ «КРИМЧАНОЧКА»!

Запрошуємо потенційних спонсорів долучитися до організації конкурсу і допомогти з призами, щоб свято краси пройшло справді красиво! Конт. тел.: (050) 957-84-40; (067) 650-14-22.

«ЛЕСИНІ ЧИТАННЯ» У МАЙБУТНІХ БАНКІРІВ

Анастасія Пастушко

Вікторія Лущан

Співає харків'янка Юлія Пархоменко

Виступають львівські студенти

Відвідини музею Лесі Українки в м. Ялта

23–26 квітня 2013 р. в Севастопольському інституті банківської справи Української академії банківської справи Національного банку України відбулися Лесині читання. Круглий стіл «Життєвий і творчий подвиг Лесі Українки» об'єднав студентів Української академії банківської справи (м. Суми), Севастопольського інституту банківської справи УАБС НБУ, Університету банківської справи НБУ (м. Київ), Черкаського інституту банківської справи УБС НБУ, Львівського інституту банківської справи УБС НБУ, Харківського інституту банківської справи УБС НБУ.

Відкрив захід директор Севастопольського інституту банківської справи УАБС НБУ Валерій Огієнко. З головною доповіддю виступила доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української філології та методики викладання Кримського гуманітарного університету Світлана Кочерга.

Привітала зібрання кандидат педагогічних наук, доцент кафедри правознавства Севастопольського інституту банківської справи Наталія Яремчук. Студентки Харківського інституту банківської справи Юлія Тимченко, Оксана Савченко, Марина Шавлак презентували роботу «Леся Українка у пошуках жіночого заштася».

Студент Львівського інституту банківської справи УБС НБУ Дмитро Цілуйко виступив із презентацією «Notre dame d'Ukraine. Україна в конфлікті міфологій» за працею Оксани Забужко.

З словами Наталії Яремчук, «наукові презентації студентів дали змогу всім присутнім спостерігати за тим, як у жадобі життя, жадобі творчості, пізнання й праці Леся стала не тільки поетом і драматургом, а й принесла щедроту свого таланту і в прозу, і в критику, і в публіцистику, і в історію, і в етнографію та фольклор».

Студентка Української академії банківської справи (м. Суми) К. Прохоренко продемонструвала результати дослідження «Леся Українка і Сумщина». «Леся Українка

Після перерви відбувся літературний вечір «У кожнім серці людськім цілій світ», присвячений творчості Лесі Українки, який виявив талановитих студентів, котрі декламували вірші, інсценізували уривки творів, співали пісні.

Микола ВЛАДЗІМІРСЬКИЙ

* * *

Заступник директора Севастопольського інституту банківської справи УАБС НБУ Оксана Грищенко:

— «Лесині читання» у нас проводяться вперше. Для Севастополя, а також для інституту це важлива подія. Національний банк України запровадив традицію проведення у всіх своїх навчальних закладах читання, присвячені видатним особистостям України. Шість років тому в Черкаському інституту банківської справи УАБС

Біля пам'ятника Лесі Українці в Балаклаві

НБУ були проведені Шевченківські читання, у Львові були Франківські, у Харкові — Сковородинські. І тепер наш інститут, якому виповнилось три роки, приймає гостей з інших споріднених закладів. Для студентів це дуже важливо й відповідає нашим, вони старалися, до того ж Леся Українка певний час проживала, лікувалася в нашому Криму.

Я захоплена чудовою українською мовою, яка сьогодні

лунала в стінах інституту, талановитою і колоритною

молоддю, яка демонструє свої

інтелектуальні і артистичні

здібності.

Заступник директора Львівського інституту банківської справи УБС НБУ Ірина Жебребко:

— Ми приїхали до своїх

колег, з якими маємо тісні і

дружні зв'язки, у Севастополь.

До делегації увійшли

студенти з різних курсів, з

різних спеціальностей, які

три місяці готували наукові

доповіді і творчі композиції,

у тому числі голова студентського самоврядування. Важливо, що ми одночасно обмінюємося педагогічним і

виховним досвідом в рамках

засідання ради з навчально-

виховної роботи.

Доктор філологічних наук,

професор, завідувач кафедри

української філології та ме-

тодики викладання Кримського

гуманітарного універси-

тету Світлана Кочерга:

— Ця подія є важливою для

всіх її учасників. Маю багато

приємних вражень, починаючи

зі стін цього інституту.

Це, безперечно, вищий на-

вчальний заклад європейсь-

кого рівня. До того ж ошатно

виглядають і вишиванки, у

які були вдягнені студенти.

Директор інституту Валерій

Огієнко прагне виховувати

молодь з широким світогля-

дом, з розумінням цінностей

української культури. Особи-

льно приємне враження від

поезії, прочитаної ним під

час вітального слова.

Ми не просто намагаємося

долучити студентів до української

культури, а й показати, як сім'я

Косачів була та-

кож тісно пов'язана із юрис-

пруденцією та фінансовою

справою, адже фінансові ре-

сурси необхідні для прове-

дення будь-якої культурної

події. Сама Леся Українка не-

одноразово жертвувала на

культурні заходи, зверталася до

заможних людей з проханням

допомогти тій чи іншій

справі. Цьому була присвя-

чена моя доповідь.

Не можна не порадіти від

наукових робіт молодих люд-

дій. Вони володіють гарною

вишуканою мовою, взяли яс-

краві теми. Ця подія є особли-

вою барвою у вивченні твор-

Студентка Львівського інституту банківської справи Олена Хміль передає подарунок директору Севастопольського інституту банківської справи УАБС НБУ Валерію Огієнку

ХРИСТОС ВОСКРЕС! ВОСКРЕСНЕ УКРАЇНА!

Як краплина води відбиває в собі багато властивостей світового океану, так і поштова марка є концентратом історії, згустком свого часу. Вона разом з гербом, гімном, пропором та монетами є атрибутом державності. Поштові марки відображають політико-ідеологічні уподобання держави, стан економіки та розвитку технологій, мистецький рівень і художні смаки суспільства. Це робить їх велими цікавим і популярним предметом для колекціонування. Не дарма захопленню збирянням марок під владні як школярі, так і сильні світу цього. Серед філателістів були і є, наприклад, президент США Ф. Д. Рузельт, британська королева Елизавета II, принц Монако Рене III...

Серед величезної кількості марок світу гідне місце займають і вітчизняні марки. Часто вони окрім прямої функції оплати поштових послуг виконують ще й комеморативну функцію – нагадують нам про важливі дати в історії України та світу, непересічних державних, наукових та культурних діячів.

З допомогою марок, більшість з яких можна побачити лише в колекціях, ми хотіли б у новій рубриці нагадати читачам про святкові дні та пам'ятні дати, а за нагоди й привітати з ними. Пасха – є головним християнським святом, а отже одним з головних і для України. Тому у ці святкові дні ми представляємо вашій увазі марки «Христос Воскрес! Воскресне Україна!». Вони побачили світ... у 1960–1962 рр., тобто одночасно з обіцянкою генерального секретаря ЦК КПРС М. Хрущова через двадцять років «показати останнього попа» і черговою антирелігійною компанією в СРСР. Виникає питання: як в таких умовах могли з'явитися марки, що відверто вішановують релігійні цінності? Все пояснює підпис на них – «Підпільна пошта України». Невдовзі після появи поштових марок у 1840 р. деякі з них стали набувати додаткових функцій – фіскальних, комеморативних, грошових, агітаційних, пропагандистських. Остання функція приваблювала не тільки держави. Українці у вільному світі також бажали бачити рідну символіку, українську мову та близькі їх серцю зображення на марках. Тому і з'явилася Підпільна пошта України – неофіційне

поштове відомство в рамках Закордонного поштового відділу Закордонних Частин ОУН. У 1949–1983 роках воно видавало за кордоном близько 3700 типів українських недержавних поштових марок та 470 блоків, що служили пропагандистським цілям. Над малюнками для них працювали такі художники, як М. Черешневський, З. Гординський, О. Курилас та інші. Деякі марки і блоки були надруковані або погашені спеціальними штемпелями. Керував Підпільною поштою України Любомир Рихтицький (Чікаро). Її марки наклеювалися на листи поряд з державними марками. Перші з них з'явилися в 1949 році в Мюнхені, де, імовірно, вони

РІЧНИЦЯ УКРАЇНСЬКОГО ПРАПОРА НАД ЧОРНОМОРСЬКИМ ФЛОТОМ

29 квітня 2013 року в Українській гімназії Сімферополя на честь 95-ої річниці підняття українського прапора над Чорноморським флотом відбувся перегляд і обговорення фільму режисера Івана Канівця «Тризуб Нептуна» та презентація книги Андрія Іванця «Кримська проблема в діяльності УНР періоду Директорії (кін. 1918 – 1920 рр.)».

В заході окрім членів педагогічного колективу та старшокласників взяли участь заслужений економіст України Валерій Пробій-Голова, заслужений журналіст України Микола Семенов, директор Українського центру інформації та видавничої справи «Таврія» Андрій Щекун, директор Кримської філії Національного науково-дослідного інституту українознавства та всесвітньої історії МОН України Віктор Лукашенко. Проведення заходу було ініційовано кримським істориком, членом Наукового товариства ім. Т. Шевченка Андрієм Іванцем.

Директор гімназії Наталія Руденко наголосила на важливості вивчення вітчизняної історії і відзначила, що старше покоління мало знати про події 29 квітня 1918 року на Чорноморському флоті.

Присутні з інтересом переглянули фільм «Тризуб Нептуна», який присвячено подіям на Чорноморському флоті 1917–1918 рр., і який отримав спеціальну відзнаку п'ятого Львівського міжна-

родного кінофестивалю «Кіно Лев». Текст у стрічці читає народний артист України Богдан Бенюк.

А. Іванець нагадав, що Україна є морською державою і відзначив, що підняття українського прапора над Чорноморським флотом у 1918 р. стало важливою символічною подією у багатовіковій вітчизняній історії. На пропозицію відомого військово-морського діяча Святослава Шрамченка українська діаспора 29 квітня відзначала свято День Українського моря. Кримський історик розповів, що кримська проблема постала перед українськими державними структурами як одна з головних прикордонних проблем, зокрема, у зв'язку з наявністю в Криму портів та головної бази військового флоту. Ставлення УНР періоду Директорії до статусу Криму в історографії було слабко вивчене, висловлювалося протилежні думки щодо намірів її державного керівництва: приєднати Кримський півострів. А. Іванець наголосив, що після періоду коливань на початку 1919 р. власті УНР прийшли до твердого переконання, що гарантувати економічні, безпекові та стратегічні інтереси України на півдні без інтеграції Криму неможливо.

Заслужений економіст України В. Пробій-Голова розповів, що в військові, які вважають, що розподіл радянського

флоту міг би відбутися інакше в разі наявності книги про кримську проблему в діяльності УНР. А загалом, підкреслив він, важливо знати історію своєї країни, особливо ті її сторінки, які пов'язують регіональні та загальнодержавні проблеми. У зв'язку з цим В. Пробій-Голова викупив частину тиражу праці А. Іванця та передає ці книги музеям та навчальним закладам. День Українського моря також не обійшовся без подарунків. Заслужений економіст України подавав роботу кримського історика бібліотеці гімназії, вчителю історії Віктору Кормілкіну та гімназисту-переможцю історичного олімпіади Сергію Шадрину.

Серед присутніх учнів старших класів було проведено вікторину на знання подій Української революції та державотворення 1917–1920 рр. Переможницею стала учениця 11 класу Дарина Сірих, якій також вручено книгу «Кримська проблема в діяльності УНР періоду Директорії (кін. 1918 – 1920 рр.)».

Заслужений журналіст України М. Семена розповів про ініціативу газети «День» «Інтелектуальний кошик», до складу якого входять якісні інтелектуальні книги. Він не тільки продемонстрував кошик з друкованою продукцією присутнім, а й подарував його директору гімназії. Н. Руденко повідомила, що з його вмістом гімназисти зможуть ознайомитися в бібліотеці та підкresлила, що в гімназії давно знають та люблять газету «День».

**Прес-служба
Таврійської гуманітарної платформи**

РЕЗОНАНС

ІДЕЯ – НЕ ДІЯ

Дивно було читати величезну статтю доктора економічних наук, професора, провідного науковця Інституту регіональних досліджень НАН України Степана Вовканича на сторінках «Кримської світлиці». Він довго, з використанням багатьох науково-філософських термінів розповідає, якою ПОВИННА БУТИ українська національна ідея (УНІ). Взагалі, його думка вірна і, власне кажучи, добре відома українському суспільству вже майже 200 років з часів її проголошення Тарасом Шевченком, ба й Пилипом Орликом, із невеликими сучасними додатками й уточненнями. Але УНІ пана Вовканича – це погляд на Україну з Марсу, а не зі Львова, де він живе. Бо означена ним УНІ знає, як МАЄ

бути, але не враховує того, що Є. Якщо б не зауваження: «На жаль, Україна постійно відчуває загрози своєї незалежності», – можна було б подумати, що автор живе поза Україною, не знайомий з її реаліями. Саме тому він на початку статті заявляє: «Чи не найбільшу соціальну оскудь набила імітація боротьби з провладною більшістю у ВР за звільнення із тоталітарно-урядової, бандитської кічі зовсім пухнастими ботілями і тяжко хворих патріотів-опозиціонерів...»

Цим висловом пан Вовканович практично ототожнює сучасну владу й опозицію. Чому ж Ви тоді не переправите свої роздуми про УНІ безпосередньо Януковичу-Азарову? Оскільки це їхня компетенція і навіть обов'язок – розбудовувати Україну згідно до Вашої цілком вірної національної ідеї? Для того їх і обрав народ два роки тому. Але вони того НЕ РОБЛЯТЬ... Якою б правильною не була

написана УНІ, що потрібна наполеглива ДІЯ ПАТРІОТИВ, щоби її здійснити. На сьогодні такими патріотами, які можуть реально протистояти владі, є три опозиційні партії, котрі сумісно працюють на користь Україні у ВР, або заважають владі легко й без напруги приймати антиукраїнські закони на кшталт мовного закону Ківалова-Колесніченка. Можливо, не все вдається опозиції, але саме вона піднімає рівень національної свідомості громади через акції «Вставай, Україно!». Саме опозиція спонукав пригноблене негараздами суспільства до опору промосковським силам.

На жаль, опозиції заважають не лише озброєна антинародними законами влада та «беркутівці» з дубинками, але й такі теоретики-ліберали як Ви, пане Вовканич. Жодна з Ваших чудових ідей не буде реалізована, доки в Україні не

здрукувалися. Орієнтовно за десять-двадцять років марки Підпільної пошти почали друкувати в США. До звичайних радянських громадян в Україні вони майже не потрапляли, адже працівники поштових відділів в СРСР зобов'язані були знімати такі марки з конвертів.

Представлені сьогодні марки Підпільної пошти України є символом глибокої поваги до християнських цінностей, незламності українського духу і цікавими свідками епохи, які нагадують про вічне. Христос Воскрес!

Рубрику веде історик, член Наукового товариства ім. Т. Шевченка

Андрій ІВАНЕЦЬ

м. Сімферополь

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

ТРАВЕНЬ

11

1907 р. – у Києві засновано Українське наукове товариство.

1944 р. – Державний Комітет оборони СРСР ухвалив постанову про депортацию кримських татар на схід СРСР.

Народився

1912 р. – Михайло Стельмах, український письменник, драматург, фольклорист, творив у жанрі соцреалізму. Писав вірші, але починаючи 1940-их – у прозовому жанрі. Член Спілки письменників України. Одним із перших у післвоєнній художній літературі порушив проблему Голоду 1932–1933 рр. та боротьби України 6-го скликання.

KC

1879 р. – Панас Матюшенко, унтер-офіцер, керівник повстання на панцернику «Потьомкін».

1920 р. – Ярослава Стецько, українська політична діячка, журналістка.

1975 р. – Святослав Вакарчук, український музикант, лідер рок-гурту «Океан Ельзи», народний депутат України 6-го скликання.

15

Міжнародний день сім'ї. День пам'яті жертв політичних репресій.

1115 – На Русі засноване перше православне свято – День пам'яті князів-страстотерпців Бориса і Гліба.

1992 р. – міністр оборони України видав наказ за №76 «Про створення у ВМС України ініціативної редакції газети, прес-центрі та філії друкарні Міністерства оборони України», а також директиву за №12 «Про організацію спецпісоків військових засобів масової інформації».

Народилися:

1857 р. – Андрій Чайковський, письменник.

1859 р. – Панас Саксаганський, український актор і режисер.

1873 р. – Павло Скоропадський, український громадський, політичний діяч, військовик. Походив з козацько-старшинського роду Скоропадських. Офіцер армії Російської імперії. Учасник російсько-японської (1904 – 1905 рр.) та Першої світової війни (1914–1918 рр.). Гетьман Української Держави (29 квітня – 14 грудня 1918 р.). Один із лідерів та ідеологів монархічного гетьманського руху.

Павло Скоропадський

Померли:

1157 – На бенкеті у київського боярина Петріла отруєний князь Суздальський і Київський Юрій Довгорукий.

1981 р. – Максим (Тарас) Бульба-Боровець, отаман УПА «Поліська Січ» (1941), командир Української народно-революційної армії (

УКРАЇНСЬКА ВИШИВКА В КРИМУ

ПІДСУМКОМ РОБОТИ ШИРОКОГО КОЛА ЗАКЛАДІВ КУЛЬТУРИ РЕСПУБЛІКАНСЬКОГО І РАЙОННОГО РІВНІВ СТАЛО ВІДКРИТТЯ В КРИМСЬКОМУ ЕТНОГРАФІЧНОМУ МУЗЕЇ ПЕРШОЇ РЕСПУБЛІКАНСЬКОЇ БІЄНАЛЕ «УКРАЇНСЬКИЙ РУШНИЧОК» ИМЕНІ ГЕРОЯ УКРАЇНИ ВІРИ РОЇК. ЦЕ ВІДБУЛОСЯ 25 КВІТНЯ НА ЧЕСТЬ 102-Ї РІЧНИЦІ З ДНЯ ЇЇ НАРОДЖЕННЯ

МІТЬ І БЕЗКІНЕЧНІСТЬ У ВІЗЕРУНКАХ

Виставкою української художньої вишивки, своєрідним всеукраїнським оглядом цього виду народного мистецтва, завершилася реалізація цілого комплексу заходів, передбачених прийняттям в 2011 році постановою Верховної Ради і Ради міністрів АРК щодо збереження культурної спадщини Віри Роїк і створення в Сімферополі музею її імені. В організації та проведенні бієнале – однієї з популярних форм виставкової діяльності, що передбачає суворе дотримання періодичності (один раз у два роки), затверджену концепцією і конкурсну основу, взяли участь спільно з етнографічним музеєм Кримський республіканський науково-методичний центр культури, мистецтва і народної творчості, Всеукраїнський інформаційно-культурний центр, Кримське республіканське відділення Національної спілки художників України, міські та районні відділи культури, родина Роїків.

Всього на конкурс надійшло більше двохсот виробів. За результатами роботи комісії, яку очолює директор Кримського художнього училища ім. М. Самокиша Віктор Єрмаков, відібрано 105 вишивок 59 авторів з усіх регіонів півострова, а також Волині та Мелітополя Запорізької області. І розцвів на

помеженому їхніми руками полотні такий довгий – за розмірами експозиційного залу, яскравий і барвистий – як кольори неба і природи, килим, який можна створити лише з великої любові до цього ремесла як натхненної справи, до рідного дому та Вітчизни.

Краса візерунків, поєднана з мелодіями пісень «Кольорові нитки» і «Беру до рук старий рушник» у виконанні Ореста Мартиніва, співом народного любительського ансамблю заводу «Фотон» та інших артистів, органічно входила в наш світ, проникала в душу, прокладаючи місток з минулого у день сьогоднішній.

Експозиція відображає сучасне декоративно-прикладне мистецтво Криму, – сказала на її відкритті міністр культури АРК Альона Плакіда. – У ній поєднуються традиції української вишивки і неперевершена індивідуальність відомої на весь світ жінки.

Вишивка з молодих років стала для Віри Роїк головною справою життя. Отримавши важке каліцтво в період Великої Вітчизняної війни, вона подолала хворобу і навчилася вишивати лівою рукою, освоїла тріста видів вишивальної техніки, віддаючи перевагу рушниковим швам рідної Полтавщини у техніці вільного малюнка. Для вишивок В. Роїк характерні лаконізм кольору, чіткість ліній, різноманітність орнаментальних мотивів, суворість у виборі тканин і бездоганна техніка виконання. Володіючи видатними організаторськими здібностями, талантом педагога і майстерністю художника, Віра Роїк створила в Криму, куди вона переїхала з сім'єю в 1956 році, школу української народної вишивки.

Кримські вишивальниці, у першу чергу учениці Віри Роїк – Світлана Лавренюк із Сімферополя, Євгенія Жукова із Джанкоя та інші, свою творчість продовжують і розвивають традиції народних май-

стрів минулого. На виставці можна побачити, як гармонійно відбувається об'єднання технік різних регіонів. Наприклад, майстриня з Бахчисараю Катерина Романенко, рушник якої демонструється в одній із експозиційних ніш за склом, розповіла мені про поєднання нею в його геометричному орнаменті колористики Ківщини.

Делегації з Волині та Мелітополя перед відкриттям бієнале побували на кладовищі і поклали квіти на могилу Віри Роїк.

– Вона продовжує жити в нашій пам'яті та узорах своїх виробів, – сказав вишивальник із Луцька Юрій Савка, який бере участь у конкурсі з декоративним панно «Кокетка», вишитим за ескізом В. Роїк. – А дух і штрихи-код Волині передали в орнаментах п'яти рушників і чотирьох сорочок три наші вишивальниці – Оксана Пузняк, Галина Можанюк і Світлана Волошина.

За назвами можна здогадатися про призначення їхніх рушників: «Берегиня Волині», «Родинне перевесло», «З тобою і без тебе», «Зорянє небо», «Півники в житі». А про великий червоний рушник у центрі залу з вишивкою білим ниткам композицією під назвою «Пісня кохання» його автор – Надія Денисюк із Мелітополя розповіла, що він призначений для весілля і за рахунок у неї – 67-й. Усі попе-редні розійшлися з новими власниками по всьому світу. А для тих, хто бажає вишисти такий рушник сам, вона проводить у Мелітополі майстер-класи. З Вірою Роїк зустрічалася на її війній виставці в Інсьому місті у 2007 році. Натхненні творчістю кримської майстрині та подвижництвом у пропаганді древнього мистецтва вишивки в сучасному світі, на Першу бієнале її імені з Мелітополя приїхали із своїми виробами дев'ять вишивальниць.

Чи з робіт учасників буде визнана найкращою і удостоєна гран-pri – визначатиме журі. Це відбудеться

23 травня на урочистому закритті I бієнале «Український рушничок» і нагородженні переможців у таких номінаціях: «Майстерність у використанні традиційних українських технік вишивки», «Збереження традиційних орнаментальних мотивів і символіки», «Збереження української традиційної вишивки в одязі» і «За творчу фантазію та винахідливість».

Ще одну нагороду – приз глядацьких симпатій буде вручено тому конкурсанту, за кого відвідувачі виставки вкинуть найбільше карток у спеціально призначений для голосування глечик. Тож кожен із нас може прийти в музей і віддати свій голос за вищий виріб, який найбільше сподобається. Удачі та перемог конкурсанта!

ЩОБ НЕ ПЕРЕРВАСЯ З'ЯЗОК ПОКОЛІНЬ

Напередодні відкриття бієнале відбулася ще одна подія в Сімферополі, пов'язана з ім'ям Віри Роїк. У Кримській республіканській універсальній науковій бібліотеці імені І. Франка її син Вадим Роїк провів за участю Всеукраїнського інформаційно-культурного центру презентацію другого, доповненого видання книги його матері «Мелодії на полотні». З часу її виходу минуло лише кілька місяців, а вона вже викликала великий інтерес, стала значним явищем у культурно-мистецькому житті півострова. Її презентація відбулася у ЗОШ №9, де працювала Віра Роїк, Українській школі-гімназії, для школярів ЗОШ №2 і №20, ветерані клубу «Вогонь», в етнографічному музеї, Центральній міській бібліотеці ім. О. Пушкіна, Таврійському національному та Кримському інженерно-педагогічному університетах.

З упевненістю можна сказати, що в Сімферополі немає людей, які б не знали про Віру Роїк. Варто пройтися лише тріста метрів від площі ім. Куйбишева, і ви опінитеся на площі її імені. Маленька тендітна жінка в молодості поставила перед собою мету і все життя йшла до неї. Доля усміхнулася їй в останніх двадцять років, а п'ять із них було осяяно величчю Героя України.

Серед присутніх у залі знаходився Михайло Голубев, нинішній ди-

ректор Російського культурного центру в Сімферополі, який був свідком триумфу Віри Сергіївни, коли у Форосі Президент України вручив їй Золоту Зірку Героя та орден Держави. На зустріч, що стала спомином про Віру Роїк, прийшли друзі, знайомі, учениці видатної майстрині вишивки і новачки, кого зацікавила особистість жінки, яка своїми руками і трудом здобула славу собі та Україні в світі.

Академік Леонід Білій, один із рецензентів книги «Мелодії на полотні», назвав її автора постаттю, що вийшла за рамки звичайного людського спілкування і досягла масштабу епохального. Йому довелося бути на багатьох її виставках. У Миколаєві, наприклад, згадує він, подивитися вишиві прості жінки з Криму прийшли представники місцевої еліти. З часу демонстрації експозиції Віри Роїк у Києво-Печерській лаврі минуло п'ятнадцять років, а про неї, за його словами, і досі там пам'ятають.

Вона була майстринею декоративно-прикладного мистецтва, рівної якій і сьогодні важко відшукати. Як вкладала у вишиві творчість своїх рук почуття і душу, так і книга написана серцем. Багато її сторінок народжувалося прямо на наших очах, а окремі з нас були учасниками описаних подій із своїми прізвищами і поряд з Вірою Роїк на фотографіях.

Читаєши книгу «Мелодії на полотні» і немовідкриваєш духовну скарбницю із споконвічними нашими символами: маминою піснею, дідусявою казкою і бабусину вишиванкою, а в ниточку тонких вуаль вплітається мелодія, в якій зв'язані родина і країна одним серцебиттям.

Валентина НАСТИНА

